

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Elämispajalta eväitä elämään

Nuorten Taidetyöpajalla järjestettävän Elämispajan vaikutus sen läpikäyneiden nuorten elämään

Maiju-Riikka Lohi ja Tero Luukkonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 05 / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Maiju-Riikka Lohi, Tero Luukkonen	Sivumäärä 44 ja 2 liitesivua
Työn nimi Elämispajalta eväitä elämään – Nuorten Taidetyöpajalla järjestettävän Elämispajan vaikutus sen läpikäyneiden nuorten elämään	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kimmo Lind	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Jyväskylän Nuorten Taidetyöpaja / Sampo Salo, Tanja Maunonen	
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus Nuorten Taidetyöpajalla järjestettävän Elämispajan vaikutuksista sen läpikäyneiden nuorten elämään. Työn tilaaja on Nuorten Taidetyöpaja, joka toimii osana Jyväskylän kaupungin sivistyspalveluja. Se tarjoaa työkokeilu, työharjoittelu ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja jyväskyläläisille 17–29 -vuotiaille nuorille. Nuorten Taidetyöpajan tarjontaa toteutetaan erimittaisten työpajojen muodossa ryhmä- ja yksilövalmennuksen tukemana. Lisäksi Taidetyöpaja tarjoaa työhön valmennusta ja joustavaa perusopetusta. Nuorten Taidetyöpajan tarkoituksena on antaa nuorille työkokemusta, uusia taitoja sekä suuntaa tulevaisuudelle.</p> <p>Elämispaja on yksi Nuorten Taidetyöpajalla järjestettävistä työpajoista. Elämispaja on neljän (4) kuukauden mittainen työvalmennuspaja, jonka toiminnassa hyödynnetään erilaisia toiminnallisia sekä seikkailukasvatuksellisia menetelmiä vuodenaika ja keliolosuhteet huomioiden. Elämispaja sisältää myös ryhmänohjauksen harjoitteita.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Elämispajan läpikäyneiden nuorten omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä siitä, miten kyseinen työpajajakso on heihin vaikuttanut ja millainen merkitys sillä heille on ollut. Keräämämme aineiston avulla selvennämme sitä, miten Elämispajan hyödynnämät toiminnalliset menetelmät soveltuvat nuorten tukemiseen sekä valmentamiseen ja kuinka hyvin pajajakson vaikutukset vastaavat yleisiin työpajatoiminnoille asetettuihin tavoitteisiin.</p> <p>Aineiston tutkimustamme varten keräsimme puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla haastattelemalla seitsemää (7) Elämispajan läpikäynyttä nuorta. Haastateltavat valitsimme satunnaisotannalla kaikkien Elämispajan läpikäyneiden nuorten joukosta. Elämispajoja oli järjestetty vuoden 2013 syysystä vuoden 2016 kevääseen mennessä yhteensä kuusi (6) kappaletta. Tämän opinnäytetyön tutkimusprosessin alettua vuoden 2016 alussa Elämispajan oli käynyt läpi 41 nuorta.</p> <p>Haastatteluaineistomme antoi hyvin positiivisen kuvan Elämispajan vaikutuksista. Haastattelemamme nuoret kokivat saaneensa vahvistusta elämäänsä laajamittaisesti alkaen käytännön arjesta sekä vuorokausirytmien korjaantumisesta motivaatioon suunnitella tulevaisuuttaan ja haluun mennä elämässään eteenpäin. Yleisellä tasolla laadullinen tutkimuksemme antaa tietoa Elämispajasta ja sen toimivuudesta sekä tarpeellisuudesta työpajakentällä nuorten kokemusten kautta. Lisäksi tutkimuksemme todentaa seikkailukasvatuksen menetelmien ja elämypedagogiikan toimivuutta työpajaympäristössä.</p>	
Asiasanat työpajat, seikkailukasvatus, sosiaalinen vahvistaminen, laadullinen tutkimus, teemahaastattelu, Nuorten Taidetyöpaja	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Maiju-Riikka Lohi, Tero Luukkonen	Number of Pages 44 and 2 attachment pages
Title Tools for life from Elämispaja – the effects of Elämispaja at Nuorten Taidetyöpaja on the lives of youths	
Supervisor(s) Kimmo Lind	
Subscriber and/or Mentor Nuorten Taidetyöpaja / Sampo Salo, Tanja Maunonen	
Abstract <p>This bachelor's thesis is a qualitative research on the effects that Elämispaja at Nuorten Taidetyöpaja had on the lives of its participants. The thesis was commissioned by Nuorten Taidetyöpaja which is a part of the education services of the city of Jyväskylä. It provides work try-out, on-the-job training and rehabilitative work activity for local youths aged 17–29. The activities at Nuorten Taidetyöpaja are done in workshops varying in length supported by individual and group coaching. In addition Taidetyöpaja offers work coaching and flexible basic education. The aim of Nuorten Taidetyöpaja is to give youths work experience, new skills and a direction to the future.</p> <p>Elämispaja is one of the workshops of Nuorten Taidetyöpaja. Elämispaja is a four (4) month workshop that makes use of different functional and adventure education methods taking the weather and the current season into accord. Elämispaja also includes group training exercises.</p> <p>The aim of the thesis is to map out subjective experiences and views from the youths that have undergone Elämispaja and to find out how the time has affected them and what significance it has had. With the material we have gathered we will then clarify how functional methods are suitable for supporting and coaching youths and how the effects of time spent at the workshop corresponds with general goals that have been set for youth workshop activities.</p> <p>To gather the material for the research we used a semi-structured theme interview to interview seven (7) youths that have undergone Elämispaja. The seven interviewees were picked at random from all youths that have undergone Elämispaja. Elämispaja has been organized six (6) times from the fall of 2013 to the spring of 2016. At the time of writing in early 2016, 41 youths had undergone Elämispaja.</p> <p>Our interview material gave a very positive view on the effects of Elämispaja. The interviewees felt that they had received reinforcement ranging from everyday life skills and fixing bad sleep cycles to motivation to plan their futures and the will to move forward in their lives. In general our qualitative research gives information about Elämispaja and its functionality at necessity based on youths' experiences. In addition our research validates adventure education methods and experiential education in a workshop environment.</p>	
Keywords workshops, adventure education, social empowerment, qualitative research, theme interview, Nuorten Taidetyöpaja	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET	7
2.1 Työpajapedagogiikka ja -toiminta yleisesti sekä Nuorten Taidetyöpajalla	7
2.2 Nuorten Taidetyöpaja	9
2.3 Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka	13
2.4 Turvallinen ryhmä ja sen tärkeys	14
2.5 Sosiaalinen vahvistaminen	17
2.6 Elämispaja	18
3 TUTKIMUKSEN TARVE JA TAVOITTEET	19
4 TUTKIMUSPROSESSI	21
4.1 Tutkimusmenetelmä ja tiedonkeruumenetelmä	21
4.2 Haastattelurungon suunnittelu ja rakenne	23
4.3 Haastateltavien valinta ja haastatteluiden toteutus	25
4.4 Haastatteluiden purku ja analysointitapa	26
5 HAASTATTELUIDEN SISÄLTÖ JA ANALYSOINTI	27
5.1 Lyhyt taustoitus haastattelemistamme nuorista	27
5.2 Aika ennen Elämispaja-jaksoa	28
5.3 Elämispajalla oloaika ja Elämispajan jälkeinen aika	30
5.4 Kehittämisideat ja vapaa sana	34
6 POHDINTA	36
6.1 Yhteenveto ja kehittämissuhteet	36
6.2 Tulosten luotettavuus ja yleistettävyyden	38
7 TUTKIMUSPROSESSIN ARVIOINTI	40
LÄHTEET	42
LIITTEET	45

1 JOHDANTO

”Syrjäytyminen” on sana ja ilmiö, jonka kuulemiselta tai johon törmäämiseltä ei nyky-aikana voi välttyä. Vaikka ”syrjäytyminen” sanaa on alettu Suomessa käyttämään vasta 1980-luvulla kuvaamaan ilmiöitä, joissa suuria väestöryhmiä jää syystä tai toisesta yhteiskunnan ja turvan ulkopuolelle, mahtuu Suomen aiempaan historiaan kuitenkin useita tämänkaltaisia tapahtumasarjoja. Kyse ei siis ole täysin uudesta ilmiöstä. Nyt 2000-luvun aikana yhteiskunnalliseen keskusteluun on erityisen voimakkaasti ja voimistuen noussut nuorten syrjäytyminen. Nuorten syrjäytymisellä viitataan useimmiten 15–29 -vuotiaiden nuorten yhteiskunnallisten järjestelmien, kuten koulutus- ja työmarkkinajärjestelmien ulkopuolelle jäämiseen ja tästä aiheutuviin hyvinvointi- ja muihin kerrannaisvaikutuksiin. Elämänhallintaan liittyvät ongelmat, vähäiset sosiaaliset suhteet, terveyteen liittyvät ongelmat ja yhteiskunnallisesta osallisuudesta pois jääminen ovat kaikki merkittäviä syrjäytymisen riskitekijöitä. Nuorten syrjäytymisen taustalla olevat syyt ovat siis hyvin monimuotoisia ja riskitekijöitä voidaan löytää yhteiskunnalliselta tasolta aina perhe- ja yksilötasolle. (Karjalainen 2012; THL 2014; THL 2015.)

Erityisen merkittävänä syrjäytymisen riskitekijänä pidetään koulutuksen ja sitä kautta työmarkkinoiden ulkopuolelle jäämistä. Työmarkkinat ovat kääntyneet suuntaan, jossa korkea koulutustasoa pidetään lähes välttämättömyytenä eikä heikosti koulutetulla työvoimalla ole kysyntää. Ellei työmarkkinoiden asettamiin haasteisiin ja vaatimuksiin pysty vastaamaan, on suuri riski jäädä niiden ulkopuolelle. (THL 2014.)

Nuorten syrjäytyminen on vakava yhteiskunnallinen ongelma, jota pyritään ehkäisemään muun muassa työpajatoiminnan avulla. Työpajatoiminnan tarkoitus on valmennuksen ja tekemällä oppimisen keinoin parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten edellytyksiä päästä haluamaansa koulutukseen tai työhön sekä kehittää heidän arjenhallintataitojaan (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2016). Jyväskylässä yhtenä merkittävänä työpajatoiminnan tarjoajana toimii Nuorten Taidetyöpaja. Nuorten Taidetyöpaja on perustettu vuonna 2001 Jyväskyläläisten pitkäaikaistyöttömien nuorten syrjäytymiskiirteen katkaisemiseksi. Nuorten Taidetyöpaja on vuosien varrella kasvanut, monipuolistunut ja sen toiminta on kehittynyt huomasti. Vuonna

2010 Nuorten Taidetyöpaja laajentui huomattavasti Voimalaitos – Nuorten Taitopajat -hankkeen myötä. Rahoitusta toimintaansa Nuorten Taidetyöpaja on saanut Jyväskylän kaupungilta sekä Euroopan unionilta. Vuonna 2014 Jyväskylän kaupunki vakinaisti Voimalaitos -hankkeen toiminnot. Vuosittain Nuorten Taidetyöpajan erilaisilla pajoilla on noin 300 nuorta. (Kautto & Lehtipää 2014, 5–8.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimme Nuorten Taidetyöpajalla järjestettävän Elämispajan vaikutuksia kyseisen pajajakson jo läpikäyneisiin nuoriin. Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus Elämispajan vaikuttavuudesta, toimivuudesta ja merkityksestä sen läpikäyneiden nuorten elämään. Opinnäytetyömme tutkimuskysymys kiteytyy juuri nuorille näyttäytyvien Elämispajan vaikutuksien, laadun ja merkityksien ympärille. Tutkimuksessamme pyrimme selvittämään sen, millaisia erilaisia vaikutuksia järjestetyillä Elämispaja-jaksoilla on sen läpikäyneisiin nuoriin mahdollisesti ollut, millaisia mahdolliset vaikutukset ovat laadultaan ja merkitykseltään olleet sekä mitä Elämispaja-jakso on nuorille merkinnyt heidän omasta näkökulmastaan. Saatuja vastauksia edellä mainittuihin kysymyksiin heijastamme työpajatoiminnan tarkoitukseen sekä muuhun tutkimuksessa käyttämäämme tietopohjaan. Tutkimuksen lopputuloksena meillä on jonkinlainen käsitys siitä, miten Elämispajan läpikäynti on vaikuttanut nuoriin, miten Elämispajan sisältämät valmennusmenetelmät ja vaikutukset vastaavat työpajatoiminnan tavoitteisiin sekä voisiko jotain mahdollisesti vielä kehittää pajan sisältöön liittyen. Toivomme, että työn tuloksena syntyneellä tiedolla pystymme vastaamaan Nuorten Taidetyöpajan esittämään pyyntöön saada tietoutta Elämispajan vaikuttavuudesta, toimivuudesta ja merkityksellisyydestä.

Aineistoa tutkimustamme varten keräsimme haastatteleamalla seitsemää Elämispajan läpikäynyttä nuorta sekä keskustelemalla Nuorten Taidetyöpajan työntekijöiden kanssa. Haastattelemamme nuoret valitsimme satunnaisotannalla Elämispajan läpikäyneiden nuorten joukosta. Elämispajoja oli tutkimuksen aloittamishetkellä ehditty järjestää kuusi kappaletta ja sen oli käynyt läpi 41 nuorta. Tässä raportissa käymme läpi tutkimusprosessimme kulun, esittelemme saamiamme tuloksia sekä käsittelemme tuloksia pohtivalla otteella omia johtopäätöksiä esiin tuoden.

Opinnäytetyömme idea syntyi yhteisen pohdinnan, kiinnostuksen kohteidemme ja tutkimuksen tilaajan tarpeen kohtaamisesta. Molemmilla meistä on jo aiempaa koke-

musta Nuorten Taidetyöpajan toiminnassa mukana olemisesta. Olemme molemmat olleet Nuorten Taidetyöpajalla työharjoittelussa ensimmäisen opiskeluvuotemme keväällä. Lisäksi Maiju-Riikka on ollut valmentautujana eli ”pajalaisena” Nuorten Taidetyöpajan Virtapajalla vuonna 2012 ja Tero on työskennellyt Nuorten Taidetyöpajalla ohjaajana työmarkkinatuella sekä palkkatuella vuosina 2012 ja 2013. Aiempien kokemusten sekä koulutuksemme myötä kiinnostus Nuorten Taidetyöpajan toimintaa kohtaan on kasvanut, ja siitä syystä tartuimme empimättä ilmenneeseen mahdollisuuteen tehdä opinnäytetyömme kyseiselle organisaatiolle.

2 TUTKIMUKSEEN LIITTYVÄT KÄSITTEET

Tässä luvussa käymme läpi ja avaamme tutkimukseemme liittyviä käsitteitä, asiakokonaisuuksia ja teorioita, jotka muodostavat opinnäytetyömme tietoperustan. Selvennämme siis työpajapedagogiikkaa ja -toimintaa yleisesti, esittelemme työn tilaajaan, kerromme lyhyesti, mitä tarkoitetaan seikkailukasvatuksella ja elämyspedagogiikalla, avaamme käsitteitä turvallinen ryhmä ja sosiaalinen vahvistaminen sekä esittelemme tutkimamme Elämyspajan.

2.1 Työpajapedagogiikka ja -toiminta yleisesti sekä Nuorten Taidetyöpajalla

Ensimmäiset varsinaiset työpajat perustettiin Suomessa 1980-luvulla. Vuonna 1997 perustettiin Valtakunnallinen työpajayhdistys ry edistämään työpajatoimintaa ja sosiaalisen työllistämisen kehitystä Suomessa. Aluksi työpajatoiminta nähtiin työmuotona nuorisotyössä ja sen kohderyhmää olivat ensisijaisesti työttömät ja kouluttamattomat nuoret. Laman alkaessa työttömyys lisääntyi ja työpajoille alkoi olla yhä enenevässä määrin kysyntää. Työpajoja perustettiin melkein jokaiseen kuntaan työpajojen asiakaskunnan kasvaessa, koska valmennusta laajennettiin nuorista kaikkiin työikäisiin. Suomen liityttyä Euroopan Unioniin työpajatoiminnan valtakunnallinen verkostoituminen helpottui, kun tukea kehitysyhteistyöhön pystyi hakemaan Euroopan sosiaalirahastosta (ESR). (Hämäläinen & Palo 2014, 10.)

Tuija Hämäläisen ja Susanna Palon kirjoittaman teoksen ”Työpajapedagogiikka – Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla” mukaan (2014, 24): ”Työpajapedagogiikka on joustavissa oppimisympäristöissä tapahtuvaa, yksilön edellytysten mukaista, tekemällä oppimista korostavaa, yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta.” Nuorille tarkoitettu työpajatoiminta toimii osana nuorisolaissa (72/2006) säädettyä nuorten sosiaalista vahvistamista ja toteuttaa osaltaan nuorisotakuuta. Työpajojen perustehtävä on parantaa heikossa työmarkkina-asemassa olevien nuorten mahdollisuuksia päästä haluamaansa koulutukseen tai työhön sekä kehittää heidän arjenhallintataitojaan. Valmentautuminen tapahtuu sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti, yksilövalmennuksen sekä työvalmennuksen avulla. Tarkoituksena on tukea valmentautujien kasvua ja sosiaalista vahvistumista. Valmennustyölle ominaisia piirteitä ovat hallinnolliset rajat ja organisaatorajat ylittävä monialaisuus ja -ammattillisuus. Valtaosa Suomessa toimivista työpajatoimijoista on kuntien hallinnoimia. Valmentautujat ohjautuvat työpajoille itsenäisesti tai vaihtoehtoisesti TE-palveluiden, koulutuksen järjestäjien, etsivän nuorisotyön, Kelan, sosiaalitoimen, terveystoimen, mielenterveys-palveluiden tai vakuutusyhtiön ohjaamina. (Hämäläinen & Palo 2014, 6–12, 24–25; Valtakunnallinen työpajayhdistys 2016.) Laki ei puutu työpajojen sisältöön, vaikka se määrittää työpajatoiminnalle ja valmennustyölle raamit. Työpajatoiminnan ohjeistukseen viittaava nuorisolain kohta velvoittaa kunnat tarjoamaan työpajapalveluita, jos kunnan nuorilla on niihin tarvetta. (Hämäläinen & Palo 2014, 13.)

Työpajapedagogiikka pohjautuu vahvasti kokemalla oppimiseen. Monilla työpajoilla menetelmänä käytetään tekemällä oppimista. Se voi olla erilaisia toiminnallisia menetelmiä tai työtehtäviä. Kokemus toimii arvokkaana pohjana yksilön ajatuksille ja oivaluksille. Toiminnallisuus ja itse tekeminen ovat avainasemassa oppimisessa, sillä sitten nuori tutustuu omiin jo olemassa oleviin voimavaroihinsa sekä taitoihinsa ja löytää mahdollisesti myös uusia. Nuorten Taidetyöpajan valmennusfilosofiaan kuuluu pedagoginen rakkaus. Se on ihmisen yksilöllisen arvon korostamista: jokainen on ainutlaatuinen ja korvaamaton jo olemassaolonsa ansiosta. (Kautto & Lehtipää 2014, 46–49.)

Ohjaajan tehtävä on tukea valmentautujan yksilöllistä kasvua omaksi itsekseen. Työpajaympäristössä nuoria tuetaan oman itsensä löytämiseen, kehittämiseen ja oman

elämänpolkunsä löytämiseen. Pedagoginen rakkaus näkyy yksilön arvostavana kohtaamisena ja hänen kykyihinsä uskomisena ja kannustamisena. (Hämäläinen & Palo 2014, 27; Kautto & Lehtipää 2014, 48.)

Valmentamisen lähtökohtana työpajapedagogiikassa on nuoren kokonaisvaltainen ja arvostava kohtaaminen. Nuorten Taidetyöpajalla tuetaan nuoria kaikilla elämän osa-alueilla niin yksilö-, kuin ryhmävalmennuksen kautta. Yksilövalmennus keskittyy tulevaisuuden suunnitteluun niin palvelu-, ura-, kuin työnohjauksen näkökulmista. Ryhmävalmennuksissa pureudutaan näihin samoihin teemoihin osallistavin ja aktivoivin menetelmin. Nuorten Taidetyöpajan valmennus on voimavara- ja ratkaisukeskeistä. Nuoren vahvuudet tuodaan esiin valmennuksessa konkreettisen tekemisen kautta, jolla on nuoreen voimaannuttava vaikutus. (Kautto & Lehtipää 2014, 48.)

2.2 Nuorten Taidetyöpaja

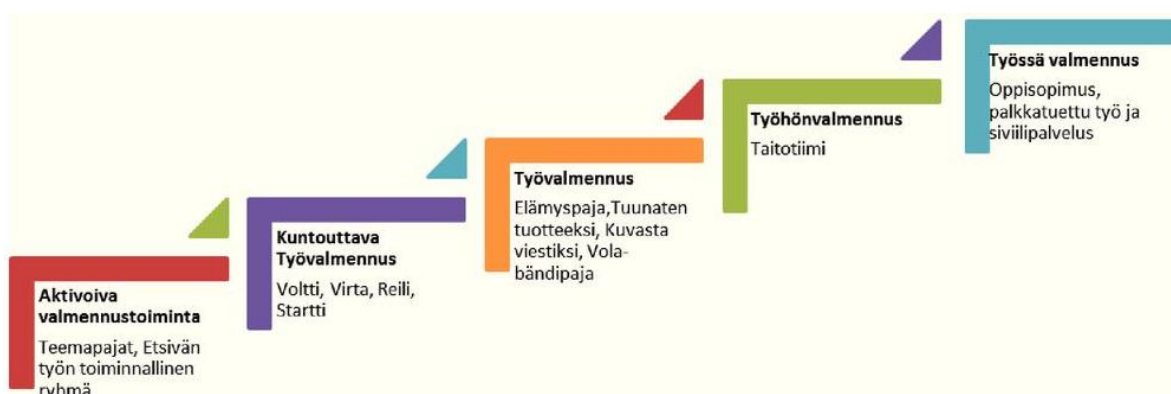
Nuorten Taidetyöpaja on perustettu vuonna 2001 vastaamaan nuorisotyöttömyyden ongelmaan Jyväskylässä. Taide nähtiin oivana välineenä työpajaprojektissa. Esimerkiksi draamatyöskentelyn avulla ryhmään saatiin yhteenkuuluvuuden ja luottamuksen kokemusta pajanuorten kesken. Nuorten Taidetyöpajan toiminta käynnistyi Jyväskylän kaupungin rahoituksella. Pilottipajan jälkeen Euroopan sosiaalirahasto alkoi yhdeksi toiminnan rahoittajaksi. Se rahoitti toimintaa vuoden 2001 syyskuusta lähtien vuoden 2007 loppuun asti. ESR -rahoituksen avuin toimintaan kehitettiin uusia toimintamalleja ja työllistymispolkuja, joiden avulla vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien nuorten asemaa saatiin kohennettua merkittävästi. (Westman 2007, 9–14.)

Työpajatoiminta on tavoitteellista ja kaikella tekemisellä on jokin tarkoitus. Suurimpana taustavaikuttimena on toiminut tarve ehkäistä ja katkaista nuorten syrjäytymiskierre ja antaa valmiuksia ja rohkeutta pyrkiä takaisin työ- tai opiskeluelämään. Taide-työpajan sisältöä ja toimintaa on suunniteltu yhdessä Jyväskylän kaupungin työllistämispalveluiden, kulttuurillisen nuorisotyön ja Keski-Suomen taidetoimikunnan kanssa. (Westman 2007, 9–14.) Jokaiselle työpajalle tulevalle nuorelle räätälöidään omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka voivat sisältää mitä tahansa nuoren arjenhallinnan harjoittelusta työkokemuksen saamiseen. Nuorten Taidetyöpajalla nuorille tar-

jotaan ohjausta koulutukseen ja urasuunnitteluun liittyen. (Kautto & Lehtipää 2014, 18–19.)

Tällä hetkellä Nuorten Taidetyöpaja tarjoaa nuorille toimintaa yli kymmenen erilaisen työpajan voimin. Työpajojen menetelmät ovat luovia ja toiminnallisia. Tavoitteena on tukea nuorta ja hänen työkykyään sekä kiinnittymistä yhteiskuntaan pajajakson jälkeen. Nuorten Taidetyöpaja toimii tällä hetkellä Jyväskylän kaupungin sivistyspalveluiden alaisena. Se tarjoaa 17–29 -vuotiaille jyvaskyläläisille nuorille työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja. Vuosittain eri pajoilla käy noin 300 nuorta aikuisia. (Kautto & Lehtipää 2014, 5.)

Nuorten Taidetyöpaja tarjoaa nuorille viittä eritasoista valmennusta nuoren tarpeiden mukaan.

Kuvio 1 (Kautto & Lehtipää 2014, 31.)

Työpajalta löytyy aktivoivaa matalan kynnyksen valmennusta, jonka päätavoite on innostaa nuoria aikuisia tekemisen pariin. Sitä toteutetaan etsivän nuorisotyön ja erilaisten teemapajojen voimin. Etsivä työ keskittyy tavoittamaan niitä nuoria, jotka ovat jäämässä opiskelu- ja työelämän ulkopuolelle. Etsivä nuorisotyöntekijä auttaa nuorta selvittämään omaa elämäntilannettaan ja tukipalveluita, joiden avulla nuori saa tukea elämän ja arjenhallinnan taitojen harjoitteluun. Samalla edistetään hänen tulevaisuuden opiskelu- tai työmahdollisuuksiaan. Etsivän työn toiminnalliseen ”Akku”-nimiseen ryhmään osallistuminen on vapaaehtoista ja asiakaslähtöistä. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon nuorten toiveet ja Akun sisältöä suunnitellaan yhdessä nuorten kanssa, sillä mielekäs tekeminen edistää motivoitumista ja nuoren aktivoitumista.

Akku-ryhmä kokoontuu kerran viikossa. Teemapajat ovat pajoja, jotka kokoontuvat ja toimivat tietyn teeman ympärillä. Teemoja voivat olla esimerkiksi musiikki, draama, sosiaalinen media työnhaun välineenä, kädentaidot tai liikunta. Teemapaja on pienryhmämuotoista toimintaa, joka kokoontuu maksimissaan kaksi kertaa viikossa muutamana tunnin ajan. Myös teemapajojen toiminta suunnitellaan ryhmäläisten toiveiden mukaisesti. (Kautto & Lehtipää 2014, 29; Nuorten Taidetyöpaja 2016a.)

Kuntouttava työvalmennus on nuorta vahvistavaa monipuolista tekemistä, jonka tavoitteena on tukea nuoren toimintakykyä, elämäntaitoja ja arjenhallintaa. Kuntouttavan työvalmennukseen on liitetty työ- ja yksilövalmennusta, jonka avulla autetaan nuoren uran ja tulevaisuuden suunnittelussa. Nuori huomioidaan kuntouttavan työvalmennuksen pajoilla kokonaisuutena. Tavoitteena on edistää nuoren kokonaisvaltaista kuntoutusta ja voimavarojen vahvistumista, jotta nuoren olisi mahdollista jatkaa kohti opintoja tai työelämää. Jos nuorella ilmenee tarvetta muihin tukipalveluihin hyvinvointinsa edistämiseksi, pajalta suositellaan niitä. Kuntouttavan työvalmennuksen pajat kokoontuvat kolmesta viiteen kertaan viikossa ja pajapäivän pituus vaihtelee viidestä kuuteen tuntiin. Kuntouttavaa työvalmennusta tarjoavia pajoja on neljä erilaista: Voltti, Virta, Reili ja Startti. (Kautto & Lehtipää 2014, 29.)

Nuorten Taidetyöpajalla on neljä erilaista työvalmennuspajaa. Tuunaten Tuotteeksi, Kuvasta Viestiksi, Vola-bändipaja sekä tutkimuksemme kohteena oleva Elämispaja. Näiden pajojen tavoitteena on vahvistaa ja kehittää nuorten työelämäntaitoja ja -valmiuksia. Työvalmennuspajat ovat ammatillisuuteen suuntautuneita ja niissä harjoitellaan ammatillisia ja työyhteisöön liittyviä taitoja. Pajoilla myös harjoitellaan itsereflektointia erilaisissa toiminnoissa ja ohjatuissa tilanteissa. Samalla vahvistetaan nuoren elämänhallinnallisia, arjen ja tulevaisuuden suunnittelun taitoja. Myös näiden pajojen tavoite on valmistaa nuorta kohti opiskelu- ja työelämää. Työvalmennuspajat kokoontuvat viitenä päivänä viikossa ja pajapäivän kesto on kuusi tuntia. (Kautto & Lehtipää 2014, 29.)

Nuorten Taidetyöpajalla toimii myös Taitotiimi. Taitotiimiin voi hakea nuori, joka on käynyt Taidetyöpajalla jo vähintään yhden pajajakson onnistuneesti ja on osoittanut taitonsa luotettavana ja vastuuntuntoisena nuorena, joka on kiinnostunut ohjaustyöstä tai esimerkiksi kädentaidoista mahdollisena tulevaisuuden ammattina. Taitotiimin

ensimmäisen kuukauden aikana harjoitellaan ohjaajana toimimista ja sen jälkeen siirytään apuohjaajiksi muille pajoille tai toteuttamaan erilaisia projekteja Taidetyöpajalla. Jakson aikana taitotiimiläisen pääsyä avoimille työmarkkinoille tai opiskeluihin tuetaan. Taitotiimiläisen työaika on seitsemän tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa. (Kautto & Lehtipää 2014, 30.)

Työssä valmennus tarkoittaa sitä, että nuori on työsuhteessa Nuorten Taidetyöpajaan tai vaihtoehtoisesti hän suorittaa siviilipalvelusta pajalla. Työsuhteet ovat yleensä palkkatuki- tai oppisopimuspaikkoja. Työssä valmennuksessa oleva nuori on täysivaltainen työyhteisön jäsen ja samat pelisäännöt koskettavat myös häntä. Nuori saa työkokemusta valmennus- ja ohjaustyöstä sekä kokemusta oma-aloitteisuudesta ja vastuunotosta. (Kautto & Lehtipää 2014, 30.)

Nuorten Taidetyöpajan arvopohja on rakentunut toiminnallisuudelle, yhteisöllisyydelle ja myönteiselle ajattelulle. Jokaisella pajalla käytetään toiminnallisia menetelmiä, sillä niiden avulla saadaan nuoria aktivoitua ja kokeilemaan rohkeasti uusia asioita, sekä oppimaan itsestään uutta. Toiminnallisuudessa tärkeänä ulottuvuutena pidetään sosiaalista vuorovaikutusta, sillä ryhmässä tekemällä syntyy yhteisöllisyyttä, joka puolestaan vaatii yhteistyötä ja kykyä toimia ryhmässä. Tekemisen lomassa syntyy myös hienoja ja tärkeitä keskusteluita ryhmäläisten kesken sekä ryhmäläisten ja ohjaajien välille. Nuorten Taidetyöpajalla uskotaan vahvasti yhteisöllisyyteen ja siihen, että koko talo kasvattaa kaikkia työpajalaisia. Vaikka eri pajoja on monia ja valmentautujia löytyy talosta paljon, Nuorten Taidetyöpajalla pyritään säännöllisesti järjestämään koko talon toimintaa. Tällöin talon sisäisten eri työpajojen nuoret tutustuvat luontevasti toisiinsa mukavan tekemisen lomassa. Yhteisöllisyyttä lisää myös maanantaisin pidettävät koko talon viikonavaukset. Uuden pajaryhmän toiminnan alkaessa panostetaan tärkeään vaiheeseen: ryhmäytymiseen ja toisiin tutustumiseen. Ryhmään kuulumisen vaatii nuorelta toisten huomioon ottamista, yhteisten sääntöjen noudattamista ja ryhmään sitoutumista sen täysivaltaisena jäsenenä. Yhteisöllisyys pajaympäristössä tukee valmentautujan ryhmässä toimimista ja sosiaalisia valmiuksia. Yhteisöllisyyttä rakennetaan vuorovaikutuksella ja jokaisen ryhmään kuuluvan tasa-arvoisena kuulemisena ja nähdyksi tulemisena. (Kautto & Lehtipää 2014, 55.)

Myönteinen ajattelu näkyy käytännön arjessa muun muassa valmennuksen kautta. Valmennuksessa keskitytään hyviin ja positiivisiin asioihin väheksymättä yhdenkään nuoren vastoinkäymisiä. Vaikeistakin elämäntilanteista huolimatta nuoresta pyritään löytämään voimavaroja ja vahvistamaan niitä. Jokaisesta Nuorten Taidetyöpajalle tulevasta nuoresta uskotaan hyvää ja heitä jokaista ollaan valmiita tukemaan löytämään omat vahvuutensa ja tulevaisuuden polkunsaa. (Kautto & Lehtipää 2014, 10.)

2.3 Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikka on ihmisen kasvattamista toiminnan kautta, joka koskettaa häntä kokonaisvaltaisesti. Ihminen toimii silloin fyysisesti, psyykkisesti ja emotionaalisesti. Tarkoituksena on antaa yksilölle kokemus oppimisesta ja itsensä ylittämistä. Seikkailu ja seikkailussa tarvittavien taitojen opettelu ja oppiminen ei ole elämys- tai seikkailukasvatuksen päätavoite vaan toimivat välineinä kasvatukselle. (Outward Bound Finland ry 2016.)

Timo Lehtosen mukaan (1998, 97) ”Elämyspedagogiikka tarkoittaa tavoitteellista ja tietoista kokonaisvaltaista kasvuprosessia, jolle luonto tarjoaa puitteet ja olosuhteet omakohtaisen kokemuksen kautta oppimiseen.”

Telemäen mukaan elämys ja seikkailupedagogiikkaan on vaikea tehdä selkeää eroa. Käytännön harjoitteet voidaan molemmissa kasvatussuuntauksissa jakaa neljään eri kategoriaan:

1. Sosiaalistamisleikit ja ryhmäytyminen, joiden avulla ryhmän jäsenet tutustutaan toisiinsa ja lisätään ryhmän sisäistä luottamusta ja turvallisuutta.
2. Ryhmäaloitteisuuteen liittyvät harjoitteet, kuten yhteiset ongelmanratkaisutehtävät, joiden avulla ryhmä harjoittelee tiimityötä ja rakentavaa vuorovaikutusta.
3. Yksilöllisiä haasteita sisältävät harjoitteet, kuten erilaiset esteradat, joita tehdessä henkilö saa itsensä voittamisen kokemuksia.

4. Ulkoilmatoiminnot, kuten kiipeily, yön yli retkeily ja koskenlasku.

(Telemäki 1998, 21.)

Elämys ja seikkailupedagogiikassa ryhmän vuorovaikutukselliset prosessit, niiden kehittyminen ja analysointi ovat tärkeitä, jotta yksilö oivaltaa omia ja muiden kokemia tunteita ja prosesseja. Yhdessä koetut hetket ja tuntemukset sekä niiden reflektointi lisäävät ryhmähenkeä sekä luottamusta ja turvallisuutta. (Kiiski 1998, 109–110.)

”Seikkailu- ja elämyskasvatus on tietoisista pyrkimystä saattaa yksilö yksin tai ryhmässä pohtimaan, elämyskasvatuksen avulla kohdattujen kokemusten ja tunnetilojen kautta, oman elämänsä ongelmia tai yhteisönsä ongelmia ja haasteita sekä etsimään niihin vastauksia. Elämysten käyminen läpi ryhmässä ja elämyksistä johdetut keskustelut ovat osa sosiaalista oppimisprosessia.”

(Kiiski 1998, 109–110.)

2.4 Turvallinen ryhmä ja sen tärkeys

Ihminen kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa läpi elämänsä. Yhteisöön kuulumisen, kokemus yhteenkuulumisesta sekä arvokkaaksi ryhmän jäseneksi hyväksytyksi tuleminen tukevat ihmisen hyvinvointia. (Mielenterveysseura 2016.) Turvallinen ryhmä ja turvallisuus ryhmässä tarkoittavat niin fyysistä kuin henkistä turvallisuutta. Henkinen ja psyykinen turvallisuus ja sen kokeminen lisäävät luottamusta ryhmään ja sen toimintaan. Turvallisuus merkitsee myös hyväksytyksi tulemisen ja yhteenkuuluvuuden kokemusta, eikä vain sitä, että psyykkiset ja fyysiset uhat ovat poissa. Ryhmän turvallisuus syntyy vähintäänkin viidestä osatekijästä eli komponentista. (Aalto 2000, 15–16.)

Ensimmäisenä osatekijänä Aalto kuvaa luottamusta, jonka hän jakaa henkilön luottamukseen ryhmää kohtaan sekä luotettavaksi osoittautumiseen eli ryhmäläinen on luotettava toimija ryhmässä. Luottamus synnyttää turvallisuuden tunnetta, kun se on molemminpuolista ryhmän ja ryhmäläisen välillä. (Aalto 2000, 16.)

Seuraavana osatekijänä kuvataan hyväksyntää. Mitä haavoittuvammalle ja kipeämmälle osa-alueelle hyväksyntää saa, sitä enemmän luottamusta syntyy. Kun ryhmäläinen tuo esiin elämästään kipeän ja vaikean kokemuksen, ja muu ryhmä osoittaa hyväksyntää häntä kohtaan, kokemus hyväksytyksi tulemisesta vahvistaa ryhmäläisen turvallisuuden tunnetta. (Aalto 2000, 16.)

Kolmas komponentti on avoimuus. Avoimuus lisääntyy sen mukaan, kuinka turvallisesti henkilö kokee ryhmän. Avoimuus tarkoittaa uskallusta ilmaista itseään, ajatuksiaan ja kokemuksiaan. (Aalto 2000, 16.)

Tuen antamisen komponentti kasvattaa turvallisuutta ja luottamusta. Se toimii Aallon sanoman mukaan neljäntenä komponenttina. Viidenneksi komponentiksi Aalto nimeää sitoutumisen. Sitoutuminen toimii viestinä luottamuksesta ryhmää kohtaa. (Aalto 2000, 16.)

Turvallinen ryhmä on yksi sosiaalisen vahvistumisen edellytyksiä; se vahvistaa itsetuntoa hyväksytyksi tulemisen kokemuksen kautta. Muihin ryhmäläisiin syntynyt luottamus ja halu auttaa lisäävät sitoutuneisuutta ryhmää ja ryhmän tavoitteita kohtaan. Turvalliseen ryhmään kuulumisen ja vuorovaikutus ryhmäläisten kesken kasvattavat yksilön sosiaalista pääomaa, joka rakentuu luottamuksesta ja tuesta. (Mielenterveysseura 2016; Aalto 2000, 21.) Voimaantuminen ja sosiaalinen vahvistuminen ovat tärkeimpiä asioita, joita yksilö voi saavuttaa turvallisen ryhmän avulla. Voimaantumisen kokemuksia voidaan saavuttaa seikkailu- ja elämyspedagogisilla harjoitteilla. (Aalto 2000, 21.) Turvallinen ryhmä edesauttaa oppimista, etenkin kun opetellaan elämisen perustaitoja. Ryhmässä harjaantuvat myös vuorovaikutus sekä sosiaaliset taidot. Tämä kehittää tunneälyä ja vastuun ottoa sekä tiimityöskentelytaitoja. Myös ryhmän kesken suoritettut ongelmanratkaisutilanteet edistävät ryhmän turvallisuutta ja ryhmäytymistä. (Aalto 2000 24, 76.) Ryhmäytymisessä ohjaaja toimii turvallisuuden luoja ja ammattitaitoinen ohjaaja luo turvallisuutta omalla olemuksellaan sekä toiminnallaan. (emt., 70.)

Bruce Tuckman on kehittänyt vuonna 1966 ryhmän muodostamisen teorian ja jaotellut ryhmän kehityskaaren viiteen eri vaiheeseen:

1. Ryhmän muodostusvaihe, forming. Tässä vaiheessa ryhmän vuorovaikutuksessa näkyy testaus ja riippuvuus; ryhmän jäsenet muodostavat suhteita toisiinsa ja ohjaajaan sekä ryhmän normeihin. Ryhmäläisten itseilmaisuus on varovaista ja he hakevat vuorovaikutukselle ja kanssakäymiselle kaikkien ryhmäläisten hyväksyntää ja kaikkia hyväksymisen muotoja. Ryhmä alkaa tuntua turvalliselta ja hyvältä.
2. Kuohuntavaihe, storming. Ryhmäläisten keskeisessä vuorovaikutuksessa syntyy helposti konflikteja ja yksilöt pitävät kiinni omista mielipiteistään sekä omasta yksilöllisyydestään. Kritiikkiä ja tyytymättömyyttä uskalletaan ilmaista sekä ryhmän jäsenille että ohjaajalle.
3. Yhdenmukaisuusvaihe, norming. Jäsenet hyväksyvät toisensa sellaisina kuin ovat ja vuorovaikutuksessa koetaan yhteenkuuluvuutta. Ryhmässä halutaan välttää ristiriitoja ja konflikteja. Ryhmän jäsenet vaihtavat tehtävien parissa ajatuksia ja mielipiteitä. Kuohuntavaiheen jälkeen ryhmähenki saatetaan kokea vapautuneemmaksi.
4. Hyvä toimiva ryhmä, performing. Ryhmä on muodostunut hyväksi ja ryhmän vuorovaikutus toimii. Ongelmanratkaisutilanteissa toimiva vuorovaikutus on voimavara. Ryhmän jäsenet toimivat rakentavalla tavalla yhdessä ryhmän suorituskykyä parantaen.
5. Lopetus, adjourning. Ryhmän jäsenet hyvästelevät toisensa, kun ryhmä lopettaa toimintansa. Tilanne voi olla hyvinkin tunteellinen ja haikea.

(Niemistö 2000, 161–162.)

Vaikka ryhmän muodostusvaiheista on löytynyt yhdenmukaisuuksia teoriaksi asti, jokainen ryhmä on kuitenkin ainutlaatuinen ja kehittyy omaan yksilölliseen tahtiinsa. Nuorten Taidetyöpajalla uskotaan yhteisöllisyyden ja ryhmän voimaan. Sillä yhteisö ja ryhmä tuovat yksilöille turvaa ja yhdessä tekeminen on voimaannuttava kokemus monessakin eri merkityksessä nuorelle. Toiminnalliset, luovat ja kokemukselliset me-

netelmät ovat isossa osassa yhteisöllisyyden muodostamisessa. Ryhmässä toimiminen antaa kokemuksen osallisuudesta ja vahvistaa yksilöä sosiaalisesti. Ryhmä toimii nimittäin myös peilinä, jonka avulla yksilö voi reflektoida omia kokemuksiaan muiden ryhmäläisten kokemuksiin. Ryhmässä toimiminen ja tiimityötaidot ovat arvokkaita osaamisen alueita opiskelu- ja työelämässä. (Kautto & Lehtipää 2014, 46, 55.)

2.5 Sosiaalinen vahvistaminen

Sosiaalinen vahvistaminen on käsite, joka liittyy kiinteästi syrjäytymisen ehkäisyyn. Se tarkoittaa lyhyesti määriteltynä toimenpiteitä ja menetelmiä, joiden avulla yksilöä tuetaan ja vahvistetaan elämän eri osa-alueilla moniammatillisesti siten, että tavoitteena on integroituminen yhteiskuntaan. (Pietikäinen 2013.) Nuorisolakiin sosiaalisesta vahvistamisesta on kirjattu seuraavaa:

”1 § Tavoite

Tämän lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.”

”2 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

–

3) *sosiaalisella vahvistamisella* nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi”

(Finlex 2006.)

Sosiaalisen vahvistamisen tavoitteena on yksilön sosiaalinen vahvistuminen. Sen tarkoitus on sosiaalisen vahvistamisen palveluiden avulla aktivoida ja vahvistaa yksilöä elämän eri osa-alueilla niin, että hänestä tulee oman elämänsä toimija. Sosiaalinen vahvistaminen on käsitteenä varsin tuntematon muualla kuin nuorisotoimialalla. (Pietikäinen 2013.) Se on käytännössä nuorten tukemista, heidän aitoa kohtaamista sekä heidän kanssaan keskustelua ja toimimista. Se sisältää palveluohjauksen ja

yksilöohjauksen kaiken sen sisällön, mikä nuorisotyöhön kuuluu; aina menetelmistä ja leikeistä erilaisten hakemusten täyttöapuun. Sosiaalinen vahvistaminen on hyvin kokonaisvaltaista nuoren tukemista ja eväiden antamista elämään. (Mehtonen 2011, 13.)

2.6 Elämispaja

Elämispaja on työvalmennuspaja, jonka toiminta perustuu seikkailukasvatuksen menetelmiin sekä ryhmäohjauksen harjoitteisiin. Elämispajan toiminnassa hyödynnetään erilaisia seikkailukasvatuksellisia menetelmiä ja toimintoja, kuten esimerkiksi retkeilyä, seinäkiipeilyä, koskenlaskua, tai vaikka köysilaskeutumista kalliolta vuodanjasta ja keliolosuhteista riippuen. Elämispajan ryhmä myös harjoittelee ohjaamaan toimintoja toisilleen sekä lopulta ohjaa niitä myös muille Nuorten Taidetyöpajan pajaryhmille. Lisäksi Elämispajan aikana suunnitellaan yhteisiä projekteja ja retkiä, jotka toteutetaan pajajakson aikana. Kuten muillakin pajoilla, pajatyöskentelyyn kuuluvat erilaiset tutustumiskäynnit ja tulevaisuuden suunnittelu. Tärkeintä Elämispajalla on kuitenkin turvallisen ryhmän rakentuminen ja ryhmäprosessi. Kaikessa tekemisessä keskiössä on toimiminen turvallisessa ryhmässä. (Nuorten Taidetyöpaja 2016b; Salo 2016.)

Ensimmäinen Elämispaja järjestettiin Nuorten Taidetyöpajalla syksyllä 2013. Alkuvuoteen 2016 mennessä Elämispajoja oli järjestetty yhteensä kuusi, joista neljä olivat neljän kuukauden mittaisia ja kaksi kahden kuukauden mittaisia. Kuuden järjestetyn Elämispajan jälkeen sen läpi käyneitä nuoria oli 41, joten ryhmäkoko Elämispajalla on keskimäärin seitsemän nuorta. Elämispajan vastuvalmentajana on alusta asti toiminut Sampo Salo. Salon työparina on toiminut yksilövalmentaja ja lisäapua Elämispajan ohjaukseen hän on saanut taitotiimiläisiltä eli työhönvalmentautujilta sekä työssä valmentautujilta eli oppisopimusopiskelijoilta, palkkatuella työskenteleviltä nuorilta tai siviilipalvelusta suorittavilta nuorilta. (Salo 2015; Salo 2016.)

3 TUTKIMUKSEN TARVE JA TAVOITTEET

Tutkimuksemme tarve ilmeni melko sattumalta Nuorten Taidetyöpajan työntekijän ja Elämispajan vastuuvallmentajan Sampo Salon kanssa vuoden 2015 lopulla ohimenneen käydyissä keskusteluissa. Tuolloin Salo tuumi, että haluaisi kuulla Elämispajan läpikäyneiden nuorten tuntemuksia järjestetyistä Elämispaja-jaksoista. Keskusteluisamme ilmeni, että erityisen tärkeää hänelle olisi kuulla nimenomaan nuorten tuntemuksia siitä, millaisia vaikutuksia Elämispaja-jaksolla on heidän elämäänsä ja olemiseensa ollut. Salo halusi siis kartoittaa työnsä vaikuttavuutta, tuloksia ja sitä, miten Elämispajalla käytetyt menetelmät, kuten seikkailukasvatus ja ohjausharjoitteet sekä turvallisen ryhmän rakentuminen ja siihen liittyvä ryhmäprosessi, vastaavat työpajatoiminnan tavoitteisiin. (Salo 2015; Salo 2016.)

Salon kanssa käytyjen keskusteluiden jälkeen oli jo melko selvää, että tutkimuksemme tulee olemaan laadullinen ja aineistonkeruumenetelmämme haastattelumuotoinen. Tutkimusmenetelmästä sekä tiedonkeruumenetelmästä kerromme tarkemmin seuraavassa luvussa.

Tutkimuksemme tarpeen kannalta huomion arvoista on, että toistaiseksi Nuorten Taidetyöpajalla ei ole käytössä vakituista järjestelmää, jolla voitaisiin kerätä laadullista informaatiota työpajatoimintojen merkittävydestä tai vaikuttavuudesta. Nuorten Taidetyöpajan johtajan Jorma Niemisen mukaan tällainen järjestelmä on kuitenkin tulossa heidän käyttöönsä kevään 2016 aikana. Hän viittasi tällä Kumppaniksi ry:n kehittämään VAT eli valmennuksen arvioinnin tukijärjestelmään, joka pitää sisällään valmennuksessa ja työhönkuntoutuksessa tarvittavat tietojenkäsittelyohjelmistot. (Kumppaniksi ry 2016; Maunonen & Nieminen 2016.)

Tällä hetkellä Nuorten Taidetyöpajalla on enimmäkseen hallussaan asiakasseurantaan sekä asiakasraportointiin pohjautuvaa tilastollista ja numeerista tietoa, joka on pajatoiminnan vaikutuksia, merkitystä ja tarpeellisuutta löyhästi kuvaavaa informaatiota. Suurin osa tästä tiedosta on kerätty PAR -järjestelmillä, jotka ovat työpajojen ja etsivän nuorisotyön asiakasseurantaan ja raportointiin luotuja valtakunnallisia ja yhdenmukaisia järjestelmiä. PAR -järjestelmät ovat käytössä opetus- ja kulttuuriministe-

riön tilastointia varten ja niiden tarkoituksena on tuottaa vertailukelpoista ja ajantasaista tilastollista tietoa. PAR -järjestelmällä kerättyä tietoa tuetaan seurantapuheluilla, joita suoritetaan Nuorten Taidetyöpajan työpajoilla olleille nuorille kolmen vuoden ajan kunkin työpajan päättymisen jälkeen. Puheluiden tarkoituksena on tiedustella nuorilta heidän sen hetkinen yhteiskunnallinen statuksensa. Myös nämä tiedot kerätään opetus- ja kulttuuriministeriön tilastointia varten. Lisäksi Nuorten Taidetyöpaja kerää työpajojen loputtua kirjallista palautetta kaikilta työpajan suorittaneilta nuorilta. Palautekysely suoritetaan valmiilla kaavakkeella, joka on aina samanlainen riippumatta siitä, minkä työpajan nuori on suorittanut. Kaavakkeilla kerätty tieto jää Nuorten Taidetyöpajan omaan käyttöön. (Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry 2016; Maunonen & Nieminen 2016.)

Työpajatoimintoja on Nuorten Taidetyöpajalla tutkittu myös melko säännöllisesti opiskelijoiden voimin opinnäytetöiden muodossa. Elämispaja on Nuorten Taidetyöpajan historiassa verrattain uusi paja, joten sen toimivuutta ei ole vielä opinnäytetöiden muodossa tutkittu. Myöskään muunlaista kirjattua laadullista näyttöä Elämispajan toimivuudesta ja vaikuttavuudesta ei ole olemassa lukuun ottamatta PAR -järjestelmällä ja tiedustelupuheluilla kerättyä tilastollista tietoa sekä Nuorten Taidetyöpajan keräämää yleistä palautetietoa. Täten keskusteluissa, joita olemme Nuorten Taidetyöpajalla opinnäytetyöhömme liittyen käyneet, on ilmennyt, että ajankohtainen tietous Elämispajan toimivuudesta ja vaikuttavuudesta erityisesti nuorten näkökulmasta on Nuorten Taidetyöpajalle sekä Elämispajan ohjaajille erittäin tervetullutta. (Salo 2015; Maunonen & Nieminen 2016; Salo 2016.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena ja tavoitteena on siis selvittää Elämispajan vaikutuksia, toimivuutta ja merkityksellisyyttä sen läpikäyneille nuorille heidän näkökulmastaan. Tavoitteenamme on saada jonkinlainen käsitys ja ymmärrys siitä, miten haastattelemamme nuoret ovat kokemansa mukaan hyötäneet Elämispajan läpikäynnistä; miten Elämispaja-jakso on vaikuttanut heihin ja heidän elämäänsä, kokevatko he Elämispajan kaltaisten toimintojen olemassaolon tarpeelliseksi, vastaavatko Elämispajan vaikutukset suunniteltuja tavoitteita ja voisiko jotain mahdollisesti vielä kehittää tai tehdä paremmin.

4 TUTKIMUSPROSESSI

Idea tälle opinnäytetyölle syntyi Nuorten Taidetyöpajalla vuoden 2015 lopulla Elämispajan vastuuhjaajan Sampo Salon kanssa käymissämme keskusteluissa. Esityötä tutkimustamme varten aloimme tekemään heti vuoden 2016 alussa, mutta varsinaisen tutkimusprosessin pääsimme aloittamaan vasta vuoden 2016 maaliskuussa. Tässä osiossa käymme läpi tutkimusprosessimme kulun, kerromme käyttämästämme tutkimuksellisesta suuntauksesta sekä tiedonkeruun menetelmästä ja käymme läpi tapaa, jolla analysoimme keräämäämme aineistoa.

4.1 Tutkimusmenetelmä ja tiedonkeruumenetelmä

Valitsimme opinnäytetyömme tutkimusmenetelmälliseksi suuntaukseksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavan kohteen ominaisuuksia, laatua ja merkityksiä pyritään selvittämään kokonaisvaltaisesti ja tutkittavaa ilmiötä pyritään oppia ymmärtämään sen perusteelliselta tasolta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a; Koppa 2015a). Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmällisen suuntauksen jonkinlaiseksi vastakohtaksi voidaan ajatella kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, jossa tutkittavia ilmiöitä, syy- ja seuraussuhteita tai jonkin tekijän tai asian luokittelua ja verrannollisuutta suhteessa johonkin toiseen tekijään tai asiaan, pyritään selittämään numeerisin tuloksien. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a; Koppa 2015a; Koppa 2015b.)

Koska tutkimuksemme tarkoitus ei ollut Nuorten Taidetyöpajalla järjestettävän Elämispajan tilastollisten vaikutusten osoittaminen, vaan sen läpikäyneiden nuorten omakohtaisten kokemusten, näkemysten ja heidän kokemiensa valmentautumisjakson vaikutusten selvittäminen, oli kvalitatiivisen tutkimussuuntauksen valinta meille ilmiselvää. Tämä seikka selittänee myös osaltaan – melko pienten kokonaisvaltaisten resurssejemme lisäksi – pienehköä haastateltavien määrää eli otantaa tässä tutkimuksessa. Se, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään jonkin ilmiön pohjimmaisia syitä, eikä niinkään tekemään yleistyksiä tai todentamaan asioita

tilastollisesti, tarkoittaa myös sitä, että tutkimusaineiston ei välttämättä tarvitse olla kovin suuri (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b; Tuomi & Sarajärvi 2013, 74).

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme haastattelun ja tarkemmin ilmaistuna puolistrukturoidun, teemahaastattelun piirteitä omaavan haastattelumallin. Haastattelu on hyvin yleinen kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetty aineistonkeruutapa, jossa tutkimusaineistoksi kerättävää tietoa, koskien esimerkiksi tutkittavien ihmisten elämää, kysytään suoraan kohdehenkilöiltä itseltään (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006c). Haastattelussa tutkija tai tutkijat sekä haastateltava keskustelevat tutkittavista aiheista haastattelumallista riippuen enemmän tai vähemmän strukturoidusti eli järjestelmällisesti. Haastattelutyypit tai mallit voidaan karkeasti ajatellen jakaa kahteen ryhmään: strukturoidut haastattelut yksin omaksi ryhmäkseen ja strukturoimattomat sekä puolistrukturoidut haastattelut parina omaksi ryhmäkseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006c; Hirsjärvi & Hurme 2010, 34, 43–48.)

Strukturoidut haastattelut ovat järjestelmällisiä, ennalta suunniteltuja ja aina tiettyä ennalta suunniteltua kaavaa noudattavia lomakepohjaisia haastatteluja, joissa tilaa ei juurikaan jätetä vapaamuotoiselle keskustelulle vaan tarkoituksena on saada kohdennettuja vastauksia tarkasti rajattuihin kysymyksiin. Äärimmäisen strukturoidussa haastattelussa kysymykset esitetään aina samassa järjestyksessä ja vastaukset pyritään saamaan valmiiden vastausvaihtoehtojen sisällä. Tällainen haastattelu muistuttaa lomakehaastattelua, joka ei enää palvele juurikaan laadullisen tutkimuksen tarkoituksia vaikkakin sen tuloksia voidaan käyttää tukemaan laadullista tutkimusta. Strukturoimattomat ja puolistrukturoidut haastattelut taas päinvastoin ovat vapaamuotoisempia keskusteluita, joissa kysymysten esitysjärjestys saattaa vaihdella, kysymyksiin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja ja vapaalle keskustelulle jätetään tilaa. Ääriesimerkkinä strukturoimattomasta haastattelusta toimii avoin haastattelu, toiselta nimeltään syvähaastattelu. Siinä käytetään vain avoimia kysymyksiä ja ainoastaan ilmiö, josta keskustellaan, on määritelty etukäteen. Haastattelijan on rakennettava haastattelua haastateltavan antamien vastausten varaan. Puolistrukturoidussa haastattelussa kaikille kohdehenkilöille esitetään likipitään samat etukäteen suunnitellut kysymykset melko samassa järjestyksessä siten, että vapaalle puheelle jää kuitenkin tilaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006d; Hirsjärvi & Hurme 2010, 43–48; Tuomi & Sarajärvi 2013, 74–77.)

Edellä mainittujen tutkimushaastattelulajien sisällä teemahaastattelu voi sijoittua järjestelmällisyydessään ääripäiden eli lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimaastoon. Usein teemahaastattelu yhdistetään kuitenkin puolistrukturoituun haastattelumenetelmään ja niitä saatetaan pitää jopa yhtenä ja samana asiana. Teemahaastattelulle ominaista on, että se etenee etukäteen suunniteltujen keskeisten teemojen varassa, joista keskustellaan haastateltavan kanssa tarkentavien kysymysten ohjaamina. Jokaisen haastateltavan kanssa pyritään käymään kaikki sovitut teemat läpi siten, että vapaalle keskustelulle jää kuitenkin tilaa. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja käsiteltävistä asioista, heidän antamiaan merkityksiä tutkittaviin asioihin tai ilmiöihin liittyen sekä sitä, miten merkitykset heille syntyvät. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006e; Hirsjärvi & Hurme 2010, 47–48; Tuomi & Sarajärvi 2013, 74–77.)

Me valitsimme tutkimuksemme tiedonkeruumenetelmäksi edellä kuvaillun mukaisen puolistrukturoidun teemahaastattelun. Teemahaastattelulle ominaisesti esitimme kaikille haastateltaville samat tiettyihin teemoihin pohjautuvat ennalta suunnitellut kysymykset siten, että jätimme vapaalle keskustelulle tilaa ja tarvittaessa keskustelun suuntaa seuraten, poikkesimme hieman kysymysten esittämisjärjestyksestä tai esitimme lennosta tarkentavia jatkokysymyksiä. Koimme kyseisenlaisen menetelmän ja käytännön vastaavan parhaiten tutkimuksemme luonteeseen. Teemahaastattelun joustavuus mahdollisti haastateltavan rennon kohtaamisen ja avoimen keskustelun syntymisen, jonka koimme antavan meille syvempiluotaavia vastauksia verraten siihen, jos olisimme suorittaneet tiedonkeruun esimerkiksi kyselyn tai vaikka täysin strukturoidun lomakehaastattelun avulla.

4.2 Haastattelurungon suunnittelu ja rakenne

Puolistrukturoidun teemahaastattelumme (Liite 1) rungon suunnittelimme kuuden eri yläotsikon varaan; ”perustiedot”, ”kerro ominsanoin”, ”aika ennen Elämispajaksoa”, ”Elämispajalla oloaika”, ”Elämispajan jälkeinen aika” ja lopuksi ”kehittämisideat & vapaa sana”.

Ensimmäinen yläotsikko ”perustiedot” sisältää nimensä mukaan tiedonkeruuta liittyen haastateltavan perus- tai taustatietoihin. Perustiedoissa tiedustelimme ainoastaan haastateltavan ikää, kysyimme ”Kuka olet ja mistä tulet?” sekä ”Milloin olit Elämispajalla?”. Muut haastateltavia koskevat taustatiedot eivät olleet tutkimuksemme kannalta merkityksellisiä.

Toinen yläotsikko ”kerro omin sanoin” sisältää kaksi jatkokysymystä ”Mikä on Elämispaja” sekä ”Miten sinusta tuli elämispajalainen?”. Näiden kysymysten tarkoitus oli johdattaa haastateltavat käsittelemämme aiheen pariin sekä antaa haastateltaville mahdollisuus kertoa Elämispajasta ja omasta tiestään elämispajalaiseksi, vapaasti omin sanoin, ennen haastattelussa myöhemmin esitettävien tarkentavien lisäkysymyksien kuulemista.

Kolmas, neljäs ja viides yläotsikko ”aika ennen Elämispaja-jaksoa”, ”Elämispajalla oloaika” sekä ”Elämispajan jälkeinen aika” ovat kronologisesti eteneviä aikajaksoihin perustuvia yläotsikoita, jotka toimivat haastattelurunkomme isoina teemoina. Jokaiseen aikajaksoon liittyen suunnittelimme seitsemän tai kahdeksan kysymystä, joiden tarkoitus oli ruokkia ja ohjata keskustelujamme haastateltavien kanssa. Nämä kolme yläotsikkoa ja aikasidonnaista teemaa lisäkysymyksineen toimivat haastatteluidemme keskeisenä sisältönä ja keskustelunaiheena.

Viimeisen eli kuudennen haastattelumme yläotsikon ”kehittämisideat & vapaa sana” tarkoituksena oli antaa haastateltaville mahdollisuus kertoa mielipiteitään ja antaa palautetta Elämispajan toteutukseen liittyen. Lopuksi kohdassa ”vapaa sana” keskustelimme haastateltavien kanssa vielä vapaasti haastattelussa jo ilmenneistä asioista sekä annoimme heille mahdollisuuden vielä kertoa mietteitään, mikäli jotain oli mahdollisesti jäänyt mainitsematta.

Haastattelumme yläotsikot, aikateemat ja niiden sisällä olevat tarkentavat kysymykset kätkevät sisälleen haastattelumme olennaisimmat teemat. Ne olivat: sosiaalinen vahvistuminen, elämänlaatu, yhteiskuntaan integroituminen, yhteiskunnalliset haasteet sekä Elämispajan tai yleisesti Nuorten Taidetyöpajan toimintaan liittyvä palaute.

Haastattelurungon ja haastattelun sisältämiä kysymyksiä suunniteltaessa konsultoimme myös Elämispajan silloista yksilöohjaajaa Tanja Maunosta sekä Elämispajan vastuuhjaajaa Sampo Saloa, mikäli heillä olisi ollut omalta kokemuspohjaltaan tarjota näkemyksiä ja kehitysideoita haastattelupohjaamme. Yhteistyön tuloksena syntyi lopulta mielestämme kelvollinen ja tarpeeseemme vastaava haastattelurunko.

Ennen varsinaista tutkimusaineiston keruun aloittamista, eli ennen kohderyhmäämme kuuluvien nuorten haastatteluita, testasimme haastattelurunkomme ja -kysymystemme toimivuuden kahdella kohderyhmäämme kuulumattomalla koehenkilöllä. Molemmat testihaastateltavat olivat kuitenkin aiemmin suorittaneet jonkin Nuorten Taidetyöpajan tarjoaman pajajakson valmentatujina, joten heidän oli helppo sisäistää aihepiiri, jota alustava haastattelurunkomme käsitteli. Testi- tai koehaastatteluiden eli esihaastatteluiden tarkoituksena on testata itse haastattelurunkoa, sen sisältämien kysymysten muotoilua sekä kysymysten ja aihepiirien järjestystä, jotta niitä voidaan tarvittaessa vielä parannella ennen varsinaisia tutkimushaastatteluita (Hirsjärvi & Hurme 2010, 72). Esihaastatteluilla selviää myös haastatteluiden keskimääräinen pituus, mikä on hyvä olla tiedossa ennen varsinaisten haastatteluiden käytännön järjestelyjen suunnittelua. Esihaastatteluvaihe on täten hyvin tärkeä osa teemahaastattelun suunnittelussa. (mt., 72.) Esihaastatteluissa tekemiemme huomioiden ja koehaastateltavilta saamamme palautteen avulla pystyimme muokkaamaan haastattelurunkomme vielä paremmaksi. Saimme myös selville, että arvioitu yhden haastattelun kesto tulisi olemaan noin 45 minuuttia.

4.3 Haastateltavien valinta ja haastatteluiden toteutus

Haastateltavat seitsemän nuorta valitsimme satunaisotannalla kaikista Elämispajan jo läpikäyneistä nuorista. Kuten aiemmin mainitsimme, Elämispajoja oli kokonaisuudessaan ehditty järjestää vuoden 2013 syksystä lähtien vuoden 2016 alkuun mennessä yhteensä kuusi kertaa ja sen oli suorittanut 41 nuorta. Käytännössä haastateltavien valinta tapahtui siten, että Nuorten Taidetyöpajalta saamiemme yhteystietojen varassa aloimme tavoitella Elämispajan läpikäyneitä

nuoria sattumanvaraisesti. Kun tavoitimme jonkun nuorista puhelimitse tai tekstiviestein, tiedustelimme hänen halukkuuttaan osallistua opinnäytetyötutkimukseemme haastateltavaksi. Mikäli nuori kieltäytyi haastattelusta, soitimme seuraavalle sattumanvaraisesti valitulle nuorelle. Kyseistä käytäntöä jatkoimme kunnes haastatteluun suostuneita nuoria oli yhteensä seitsemän.

Kaikki seitsemän haastattelua toteutettiin Nuorten Taidetyöpajan tiloissa Jyväskylän Tourulassa maaliskuun toisen ja kolmannen viikon aikana vuonna 2016. Nuoret haastattelimme yksitellen viiden päivän aikana. Äänitimme kaikki haastattelut, jotta pystyimme keskittymään rennosti haastattelutilanteeseen ja aikaansaamaan luontevaa vuorovaikutuksellista keskustelua. Äänitteiden ansiosta haastattelutilanteeseen on helppo palata jälkikäteen, ne toimivat hyvänä muistina ja vastausten tulkinnan apuna. Myös haastatteluiden purkaminen on helpompaa ja se voidaan tehdä hyvinkin tarkasti äänitteiden avulla. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 107.) Nuorille kerroimme haastatteluiden äänittämisestä jo puhelimessa, kun pyysimme heitä haastateltaviksi. Näin säästyimme kiusallisilta tilanteilta, joissa nuori olisi mahdollisesti vaantunut äänittämisestä ja jopa kieltäytynyt haastattelusta tai ainakin sen äänittämisestä viime hetkellä. Työnjaollisesti haastattelutilanteet etenivät siten, että toinen meistä toimi haastattelijana eli keskittyi pelkästään haastatteluun ja keskusteluun nuoren kanssa, ja toinen kirjoitti tiiviit muistiinpanot keskustelun sisällöstä. Muistiinpanojen tekijän tehtävänä oli myös esittää tarkentavia kysymyksiä haastateltavalle, mikäli se oli tarpeen. Haastattelut olivat keskimääräiseltä kestoaltaan noin 50 minuuttia, joten yhteensä haastatteluiden ääniteaineistoa kertyi noin kuusi tuntia.

4.4 Haastatteluiden purku ja analysointitapa

Purimme haastattelut maaliskuun neljännen viikon aikana. Purun toteutimme siten, että siirsimme äänittämämme haastattelut tietokoneelle äänenkäsittelyohjelmaan, jonka avulla aloimme käydä yksitellen haastatteluja kysymys kerrallaan läpi. Emme litteroineet aineistoa täysin, vaan kirjoitimme haastatteluiden oleellisimmasta sisällöstä tarkat muistiinpanot itsellemme tietokoneavusteisesti. Merkitsimme muistiinpanoihin jokaisen kysymyksen kohdalle aikakoodin, joka osoitti ääniraidan kohdan, jossa kukin kysymys on esitetty. Lisäksi merkitsimme kysymyskohdat itse ääniraitaan ää-

nenkäsittelyohjelmalla. Näin pystyimme helposti palaamaan oikeaan kohtaan ääniraidalla, mikäli siihen ilmeni tarvetta. Kun olimme käyneet kaikki haastattelut kysymyskerrallaan kyseisellä tavalla läpi, aloimme etsiä haastattelumme olennaisimpia yhteisiä teemoja syntyneistä muistiinpanoista. Teemoittelimme haastattelumuistiinpanot tekstinvärjäyksen avulla. Tämän jälkeen järjestimme kaikki haastattelumuistiinpanot vielä tiivistäen aikajärjestykseen aikateemojemme mukaan: ”aika ennen Elämispajajaksoa”, ”Elämispajalla oloaika”, ”Elämispajan jälkeinen aika” sekä ”Kehittämisideat ja vapaa sana”, jonka jälkeen siirsimme ne yhteen tekstitiedostoon. Täten meidän oli helppo vertailla tuloksia keskenään ja analysoida niitä.

5 HAASTATTELUIDEN SISÄLTO JA ANALYSOINTI

Tässä luvussa käymme läpi haastatteluiden sisältöä ja tuloksia. Selkeytämme ensin lyhyesti haastateltavien taustoja, jonka jälkeen käymme saamiemme vastauksia läpi teemojemme pohjalta kronologisesti edeten. Kaikki tässä osiossa ilmenevät suorat lainaukset ovat haastattelemiemme entisten elämispajalaisten sanomia. Haastateluista poimittuja lainauksia on muokattu niin, että niistä on jätetty pois haastateltavan äännähdyksiä ja sanojen toistoja. Lainausten yhteydessä ilmenevä ikätieto vastaa ikää haastatteluhetkellä.

5.1 Lyhyt taustoitus haastattelemistamme nuorista

Haastattelumme valikoituneet seitsemän nuorta olivat haastatteluhetkellä iältään 20–26 -vuotiaita. Heistä kaksi oli tyttöjä ja loput poikia. He kaikki olivat käyneet Elämispajan läpi syksyn 2013 ja syksyn 2015 välillä. Haastateltavista yksi oli käynyt kahden kuukauden mittaisen Elämispajan ja loput kuusi haastateltavaa neljän kuukauden mittaisen Elämispajan. Ennen Elämispaja-jaksoaan neljä seitsemästä haastateltavasta oli suorittanut lukion, yhdellä nuorella oli lukion päättötodistus mutta ei suoritettua ylioppilastutkintoa, yhdellä oli hallussaan ammattikoulututkinto ja yhden haastateltavan voimassaoleva koulutus oli peruskoulu. Nuorista viisi oli suorittanut ennen Elämispaja-jaksoaan yhden tai useamman kuntouttavan työvalmennuksen tai

työvalmennuksen piiriin kuuluvan työpajan Nuorten Taidetyöpajalla (ks. kuvio 1). Kaksi nuorista oli hakeutunut suoraan Elämispajalle. Haastattelemamme nuoret olivat ohjautuneet Nuorten Taidetyöpajan toimintoihin sosiaalisen tukiverkostonsa, mielenterveyspalveluiden, koulutuksen järjestäjien, TE-palveluiden tai TYP:in kautta. TYP on työvoiman palvelukeskus, joka tarjoaa asiakkailleen moniammatillista palvelua työllistymisen tueksi (Jyväskylän kaupunki 2016). Asiakkaaksi TYP:iin pääsee aluesosiaalityön tai työ- ja elinkeinotoimiston ohjaamana (emt.).

Ennen ensimmäiselle Nuorten Taidetyöpajan työpajalle hakeutumistaan haastattelemlamme nuorilla oli kaikilla ollut kuukaudesta kahteen vuoteen jaksoa, jolloin he olivat olleet työttöminä tai muuten toimeettomina. Joillakin – useita työpajoja ennen Elämispajalle menoa käyneillä – oli lyhyitä toimeettomuuden ajanjaksoja myös työpajalta toiselle siirtymisen välissä. Elämispajalla olonsa jälkeen kaikki haastateltavamme päätyivät viimeistään kolmen kuukauden sisällä johonkin toimeen. He joko jatkoivat Nuorten Taidetyöpajan sisällä työhönvalmennukseen eli Taitotiimiin ja siitä mahdollisesti työssävalmennukseen (palkkatuettu työ, ks. kuvio 1) tai aloittivat koulun työpajalla tehdyn yhteishaun tai omatoimisesti tekemänsä yhteishaun perusteella. Se, että jokainen haastattelemamme nuori ohjautui jonkinlaiseen aktiviteettiin kolmen kuukauden sisällä Elämispajan jakson suoritettuaan, korostaa mielestämme osaltaan työpajatoiminnan merkittävyyttä ja tärkeyttä. Samalla se todentaa Kauton ja Lehtipään ”Mikä ihmeen Taidetyöpaja?” teoksessa esittelemän valmennusrakenteen toimivuutta käytännössä.

5.2 Aika ennen Elämispaja-jaksoa

Haastattelut suoritettuaamme ja ne purettuamme pystyimme heti toteamaan, että työpajatoimintaan hakeutumisen syyt olivat haastateltavien kesken melko samankaltaisia. Kuten edellä on mainittu, kaikki haastateltavamme kertoivat olleensa ennen ensimmäiselle työpajajaksolle hakeutumistaan kuukaudesta kahteen vuoteen työttöminä, toimeettomina ja lisäksi enemmän tai vähemmän vailla tulevaisuuden suunnitelmia. Tämä oli yleinen laaja selite työpajalle hakeutumisen taustalla. Nuoret kokivat tekemättömyyden, passiivisuuden ja niistä johtuvat sivuvaikutukset, kuten esimerkiksi vuorokausi- ja unirytmien epäsäännöllisyyden sekä sosiaalisten kontaktien vähentymi-

sen pitkään jatkuessaan raskaaksi ja syrjäyttäviksi tekijöiksi. Nuoret kuvailivat passiivisuuden passivoivan heitä entisestään, jolloin pienienkin arjen askareiden hoitaminen saattoi alkaa tuntua ylitsepääsemättömän raskaalta. Lisäksi erilaiset henkilökohtaisen elämän haasteet lisäsivät toivottomuuden tunnetta useamman haastateltavan kohdalla. Vaikka yleisesti katsottuna työpajoille hakeutumisen syyt mahtuivat edellä mainittujen teemojen sisään, oli yksiselitteisiä syitä työpajoille hakeutumiseen monia. Haastattelussa ilmenneitä toistuvia syitä olivat muun muassa: aktivoitumisen tarve, uusien asioiden näkeminen, kokeminen ja oppiminen, normaalin päivärytmin saavuttaminen, itsensä kehittäminen sekä järkevän sisällön saaminen päiviin. Kysyttäessä ”Millaisena koit elämäsi, elämänlaatusi ja arkesi ennen Elämispajan jaksoasi tai aiempaa pajajaksoasi?”, vastaa yksi haastateltavistamme seuraavalla tavalla:

”No siis mun arkihan oli paljolti semmosta, että mää saatoin mennä ihan miten sattuu kellon ympäri päivät. Saatoin tota... joskus herätä ilta kuudelta tai jotain ja mennä nukkumaan joskus aamutunteina. Mutta... Ja se on henkisesti aika raskasta pidemmän päälle.” (Elämispajalainen, 26 vuotta)

Vaikka vain kaksi haastattelemistamme nuorista oli hakeutunut Elämispajalle suoraan ja loput Nuorten Taidetyöpajan tarjoamien kuntouttavien työvalmennuspajojen kautta kulkien, olivat tavoitteet, toiveet ja odotukset Elämispajan jaksoa kohtaan kaikkien haastateltavien kesken verrattain yhteneviä. Tavoitteet, toiveet ja odotukset olivat suoria johdannaisia nuorten työpajoille hakeutumisen syistä. Nuoret toivoivat, tavoittelivat ja odottivat Elämispajan jaksolta muun muassa: helppoa tavoitteellista toimintaa arkeensa, retki-, elämys- ja käytännöntaitojen opettelua, varmuutta toimiinsa ja tekemiseensä eli lisää itsevarmuutta, oman sisäisen arvon ja arvojen tuntemuksen kohentamista eli itsetunnon kehittymistä, apuja ja selkeyttä tulevaisuuden suunnitelmiin, päivärytmin säännölliseksi palautumista sekä omien pelkojensa kukistamista. Kun tiedustelimme toiveista ja tavoitteista, joita nuoret olivat asettaneet Elämispaja-jaksolleen, vastasi yksi nuorista seuraavasti:

”Toivoin sitä, että... Mulla oli tosi paljo niinku jännitystä esiintymisen suhteen, ja siinä puhuttiin siitä ryhmänohjaamisesta, ja se ei tuntunu yhtään mulle luontaselta. Siis mua niinku pelotti ja kauhistutti ees ajatus semmosesta, niin toivoin, että se tois semmosta niinku varmuutta. Ja no sitte halusin osata syttyttää nuotion. Ja siinä... Kyllä mää sen sitte opinki.” (Elämispajalainen, 24 vuotta)

5.3 Elämispajalla oloaika ja Elämispajan jälkeinen aika

Kaikki haastateltavamme kertoivat viihtyneensä Elämispajalla siellä ollessaan ja pajan antaneen heille mielekästä tekemistä sekä uusia kokemuksia. Rytmin saaminen arkeen, vuorokausirytmien korjaantuminen sekä uudet mielekkäät kokemukset olivat aktivoineet nuoria ja antaneet energiaa myös henkisellä tasolla. Nuoret kuvailivat aktivoitumisen ilmenneen elämänlaadun ja hyvinvoinnin paranemisena. Osa mainitsi myös Elämispaja-jakson aikana säännölliseksi muuttuneen ruokailurytmien lisänneen heidän hyvinvointiaan.

Jokaiselle haastateltavallemme oma Elämispajan ryhmä, ryhmän sisäinen luottamus ja ryhmähenki olivat muodostuneet tärkeiksi tekijöiksi. Suurin osa koki ryhmän itsessään yhdeksi motivoivaksi tekijäksi käydä työpajalla päivittäin. Joillekin ryhmässä toimiminen oli ollut oppi itsessään. Eräs haastateltavamme nimesi merkittäväksi itseensä vaikuttaneeksi kokonaisuudeksi ryhmässä toimimisen opetteluun ja sitä kautta sosiaalisten taitojen kehittymisen. Hän kuvaili kehitystään muun muassa näin:

”Opin paljon kaikkia sosiaalisia taitoja ja sitte myös sitä ryhmäytymistä ja... Sitten tavallaan... Opin toimimaan tosi hyvin niinku ryhmän jäsenenä, että... Sitten tulinkin ehkä jonkin verran sosiaalisemmaksi, koska silloin sitä tuli just päivittäin jaettua ajatuksia sitte joittenkin muiden kanssa myös” (Elämispajalainen, 21 vuotta)

Myös muut haastateltavamme kertoivat tiiviin ja turvallisen Elämispaja-ryhmänsä saaneen ryhmän yksilöissä aikaiseksi samankaltaisia positiivisia kehityskaaria. Ryhmän tuki oli muodostunut haastateltavillemme tärkeäksi rohkeuden sekä itsevarmuuden lisääntymisen edesauttajaksi. Yhteenkuuluvuuden tunne ja kokemus turvalliseen ryhmään kuulumisesta oli monille eheyttävä kokemus. Turvalliseen ryhmään kuuluminen oli kokemuksena erityisen tärkeä niille nuorille, joille kyseinen kokemus oli ensimmäinen laatuaan. Tällä viittaamme nuoriin, jotka eivät olleet aiemmin olleet osana esimerkiksi hyvää kaveriporukkaa tai muunlaista turvallista ryhmää, vaan olivat joutuneet kokemaan koulukiusaamista tai muusta syystä johtuvaa yksinäisyyttä.

Uusiin ihmisiin tutustuminen ja heidän kanssaan toimiminen oli antanut itseluottamusta haastateltavillemme. Yksi haastateltavistamme kuvaili ryhmässä toimimisen ja

tekemisen olevan Elämispajan ydin. Hän täsmensi viitanneensa tällä siihen, että tekemisen sisältö ei ollut tärkeintä, vaan se, että tehtiin yhdessä. Erityisen mukaviksi hetkiksi haastateltavat mainitsivat ryhmässä yhdessä vietetyt lautapelihetket. He perustelivat pelihetkien mielekkyyttä sillä, että yleensä kaikki ryhmän jäsenet olivat silloin olleet mieluusti mukana osallistumassa toimintaan. Pelihetkiin kaikkien nuorien oli ollut helppo osallistua ilman ennakkoluuloja tai jännitteitä, koska lautapelien pelailu oli kaikille ennestään tuttua tekemistä. Tarkentavien kysymysten avulla saimme selville, että monet kokivat erilaisten toimintojen mielekkyyden heikentyneen, mikäli joku ryhmän jäsenistä jättäytyi yhteisistä toiminnoista syystä tai toisesta pois. Edellä mainitut seikat todentavat mielestämme Salon (2016) näkemystä siitä, että vaikka Elämispajalla valmennuksen työkaluina käytetään erilaisia toiminnallisia ja kokemuksellisia menetelmiä, keskiössä on kuitenkin turvallisessa ryhmässä toimiminen. Myös Nuorten Taidetyöpajan muilla työpajoilla panostetaan yhteisöllisyyteen, yhdessä tekemiseen ja vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksen avulla yksilön itsetuntemus vahvistuu ja ihmisenä kehittyminen on mahdollista. Yhdessä tekeminen luo turvallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Tämä tukee yksilön hyvinvointia sekä oppimista. (Kautto & Lehtipää 2014, 55.)

Uusien asioiden kokeminen ja kokeileminen nousivat keskeisiksi keskustelun aiheiksi haastatteluissamme. Kerta toisensa jälkeen haastateltavamme kuvailivat itsensä ylittämisen kokemuksia, joiden avulla he olivat kartuttaneet rohkeuttaan ja itsevarmuuttaan. Onnistumisen kokemukset olivat tapahtuneet kokemusperäisten menetelmien suorittamisen, kuten kalliolta köydellä alas laskeutumisen tai koskenlaskun yhteydessä. Meille tuli vaikutelma, että itsensä ylittäminen ja uuden oppiminen oli nuorille voimaannuttava kokemus, joka antoi heille uutta luottamusta ja varmuutta itseensä. Tämä onkin seikkailupedagogisten ja kokemusperäisten menetelmien yksi päätavoitteista. Menetelmät synnyttävät aitoja kokemuksia ja tunne-elämyksiä, joiden avulla yksilö voi oppia itsestään ja muista turvallisessa ryhmässä ja ympäristössä. (Aalto 2000, 150–151.)

Eräs haastateltavamme kertoi kuinka Elämispajan aikana itsensä haastaminen ja lopulta omien henkisten muurien ylittäminen oli ollut hänelle todella kasvattava kokemus. Vaikka oppimistilanteet eivät olleet aina olleet mukavia itse suoritushetkellä, vaan päinvastoin hänen oman mukavuusalueensa ulkopuolella, kertoi hän kyseisen-

laisten tilanteiden kuitenkin olleen ylivoimaisesti kasvattavimpia kokemuksia. Sama nuori totesi myös epämukavuusalueelle patistamisen, ja sen kautta oppimisen, antavan erityisen paljon eväitä elämässä eteenpäin menemiselle.

”Tuli niinku niin sanotusti jossain toiminnassa semmonen henkinen seinä vastaan. Niin sit sen kukistaminen siinä tilanteessa oli vähän semmonen, että mitenhän tästä nyt menee eteenpäin. Ja mutta se o pakko sanoo, että ikinä ei tullu sillei ylivoimasta seinää, että aina siitä jotenki vaan pääs. Ja sit tosiaan, ku oli sen seinän päässy läpi, ni sit olik semmonen tosi hyvä olo.” (Elämyspajalainen, 21 vuotta)

Käytännön taidot, erätaidot ja seikkailutaidot olivat myös jääneet haastateltaviemme mieliin. Tavoitteena oli saattanut olla vaikka yksinkertaisesti nuotion rakentamisen ja sytyttämisen oppiminen. Tavoitteen saavuttaminen oli tuonut nuorille mielihyvää. Kun haastateltavat kertoivat oppimistaan uusista retkeily-, erä- ja seikkailutaidoistaan, huokui heistä hienovarainen ylpeys. Ylpeyden tulkitsimme merkkinä mahdollisesta nuoren vahvistuneesta itsetunnosta ja lisääntyneestä luottamuksesta omiin kykyihin oppia ja omaksua uusia taitoja. Eräs haastateltavamme kertoi pitäneensä asioiden puhumisesta nimenomaan retkillä. Hän painotti sitä, kuinka opitut taidot ja asiat jäivät paremmin mieleen, kun niihin yhdistyi muisto retkikokemuksista. Kokemuspohjaisten menetelmien tavoitteena onkin lisätä ryhmän turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä tehostaa elämäntaitojen oppimista (Aalto 2000, 151). Elämyspajalla kokemuspohjaiset menetelmät ovat painottuneet vuodenaikojen mukaan luonnossa retkeilyyn sekä retkeilyyn liittyvien erä- ja selviytymistaitojen opetteluun, harjoitteluun ja soveltamiseen käytännössä (Nuorten Taidetyöpaja 2016b; Salo 2016).

Osa haastatelluista nuorista otti puheeksi oman asenteen merkityksen toiminnan mielekkyyden kokemisessa. He olivat havainneet, että uusi tekeminen saattoi olla joko mukavaa tai epämukavaa riippuen siitä, miten tekemiseen asennoitui. Kaikki haastateltavat eivät esimerkiksi kokeneet esiintymistä, ohjaamista ja esilläoloa luontevana. Nuoret olivat kuitenkin pyrkineet asennoitumaan tilanteeseen positiivisesti ja lopulta kokeneet Elämyspaja-jaksoon liittyneet esiintymis- ja ohjausharjoitteet sekä tilanteet hyvinä opin ja harjoittelun paikkoina. He kertoivat saaneensa harjoitteiden kautta itsevarmuutta yleisellä tasolla sekä varmuutta omaan esiintymiseensä ja ohjaamiseensa. Muutama haastateltavista oli löytänyt uusia puolia tai kykyjä itsestään ohjaustilanteiden harjoittelemisen myötä. Jotkut olivat innostuneet ohjausalasta jopa

niinkin paljon, että haaveilivat siitä itselleen tulevaisuuden ammattia. Toisille ohjaustilanteet taas olivat opettaneet sen, mitä he eivät ainakaan haluaisi tulevaisuudessa tehdä. Tällaisten kokemuspohjaisten tarinoiden kautta haastattelemamme nuoret ilmensivät sitä, kuinka Elämispaja-jakso oli auttanut heitä tulevaisuuden suunnittelussa. Elämispajalla olo ei ollut ratkaissut kaikkien haastattelemiemme nuorien tulevaisuuden suunnitelmia suoraan, mutta oli kuitenkin synnyttänyt heissä tahtotilan viedä elämäänsä eteenpäin ja halun hakeutua opiskelemaan, työhönvalmennukseen, työsävalmennukseen tai muunlaiseen työkokeiluun.

Kaksi haastattelemistamme nuorista haki Elämispajan aikana yhteishaussa kouluun ja molemmat saivat opiskelupaikan. Toinen Elämispajan aikana opiskelupaikkaa hakenesta kertoi, että pajajakso oli antanut hänelle voimia ajatella tulevaisuutta ja halua tehdä jotain elämällään, kuten hakea opiskelemaan. Yhdellä haastateltavistamme oli koulutussuunnitelmat valmiina jo ennen Elämispajan jaksoa. Hän oli hakeutunut Elämispajalle saadakseen tekemistä ja sisältöä arkeen ennen pääsykokeisiin lukua. Loput neljä haastateltavaamme hakeutuivat Elämispajan jälkeen suoraan Taitotiimiin eli työhönvalmennukseen, koska olivat kiinnostuneet Elämispajan aikana ohjaajuudesta niin paljon, että näkivät sen mahdollisena tulevaisuuden ammattinaan. Kaksi Taitotiimiin hakeutuneista nuorista saivat Taitotiimin suorittettuaan palkkatuetun työpaikan Nuorten Taidetyöpajalta, jossa he työskentelivät tutkimuksen teon hetkellä. Toinen heistä oli myös hakenut opiskelupaikkaa ohjausalalta, mutta ei haastatteluhetkellä vielä tiennyt, oliko saanut opiskelupaikan vai ei. Yksi Taitotiimiin hakeutuneista nuorista suoritti haastatteluhetkellä edelleen Taitotiimijaksoaan, eikä ollut täysin varma siitä, mitä aikoi Taitotiimin jälkeen tehdä. Joitakin tulevaisuuden suunnitelmia hänellä kuitenkin kertomansa mukaan oli. Neljäs Taitotiimiin hakeutunut nuori päätyi Taitotiiminsä jälkeen erinäisten työharjoitteluiden kautta opiskelemaan ohjaus- ja kasvatusalaa. Haastatteluhetkellä hänen ensimmäinen opiskeluvuotensa oli loppusuoralla. Työpajatoiminnan tarkoitus onkin auttaa valmentautujia vahvistumaan ja voimaantumaan siinä määrin, että he pystyvät integroitumaan yhteiskuntaan. Optimitalanteessa työpaja toimii siis ponnahduslautana tulevaisuuteen. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen ”Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset (17/600/2006)” mukaan työpajatoiminnan tulee lisätä ja parantaa nuorten valmiuksia päästä opiskelemaan, suorittaa kesken oleva tutkinto loppuun tai auttaa nuorta ponnistamaan avoimille työmarkkinoille (Hämäläinen & Palo 2014, 13; Opetus- ja kulttuu-

riministeriö 2014.) Edellä mainitsemiemme seikkojen perusteella on pääteltävissä, että Elämispaja ja sen sisältö on ainakin haastateltaviemme kohdalla vastannut yleisiin työpajatoiminnan tavoitteisiin.

Haastateltavamme muistelivat – haastatteluiden aikateemoihin perustuvien osioiden lopuksi – Elämispaja-jaksoa lämmöllä ja listasivat sen vaikutuksia pohdiskelevalla otteella. Elämispaja oli antanut heille muun muassa: rohkeutta olla oma itsensä, varmuutta omaan tekemiseen, vahvistusta itsetuntoon ja itseluottamukseen, positiivista kehitystä sosiaalisiin taitoihin sekä uskoa ja luottamusta omaan osaamiseensa. Haastateltavat nimesivät positiivisien muutoksien syiksi Elämispajan hyväksyvän ja sallivan ilmapiirin, aktiviteetit ja toiminnallisen sisällön sekä yhdessä toimimisen. Uusiin harrasteisiin tutustuminen oli tuonut kahdelle haastattelemallemme nuorelle uuden harrastuksen vapaa-aikaan. Lähes kaikki haastateltavat kertoivat saaneensa Elämispajalta uusia kavereita, joiden kanssa he pitivät edelleen yhteyttä. Osa haastateltavistamme kertoi Elämispajan vaikuttaneen välillisesti heidän perhesuhteisiinsa. Vaikutukset olivat olleet positiivisia ja perhesuhteita lähentäviä. Nuoret pohdiskelevat Elämispajan saaneen aikaiseksi aktivoitumisen, jonka johdosta he olivat ottaneet yhteyttä läheisiinsä ja kertoneet innolla uusista hyvistä kokemuksistaan sekä oppimistaan taidoista. Läheisiltä saatu positiivinen vastaus ja palaute olivat tuntuneet todella hyvältä. Kaikki tämä tukee mielestämme Salon pohdintoja Elämispajaan liittyen. Salon (2016) mukaan Elämispajan idea nimittäin onkin juuri siinä, että samaan aikaan, kun turvallisessa ryhmässä toimiminen voimauttaa nuoria yhteisöön kuulumisen kautta, taustalla toimii yksilön henkilökohtaiset voimaantumisen prosessit.

5.4 Kehittämisisideat ja vapaa sana

Tiedustellessamme nuorilta haastatteluiden viimeisessä osiossa ”kehittämisisideat ja vapaa sana” kommentteja tai kehittämisisideoita Elämispajan tai yleisesti Nuorten Taidetyöpajan toimintaan liittyen, muuttuivat nuoret kovin vähäsanaisiksi. Palautetta emme pyytäneen perinteisessä ”risut ja ruusut” -muodossa, vaan pyysimme nuoria asettumaan Elämispajan vastuvalmentajan rooliin ja pohtimaan sitä kautta, mitä he mahdollisesti tekisivät vastuvalmentajana pajan sisällön tai valmentamisen osalta toisin. Lähes kaikki haastateltavamme mietiskelivät mahdollisia kehityskohtia pitkään

ja lopuksi totesivat, etteivät he keksi mitään erityistä asiaa, mitä he haluaisivat muuttaa Elämispajan sisältöön liittyen tai Nuorten Taidetyöpajan toimintaan liittyen yleisesti. Joitakin seikkoja oli nuorten palautepohdiskelusta kuitenkin poimittavissa. Muutama nuori kertoi toivoneensa Elämispajan aikana ja sen jälkeen, että toiminta olisi painottunut enemmän retkeilyyn kuin ohjausharjoitteiden puoleen. Syy tähän oli se, että he eivät tunteneet oloaan luontevaksi Elämispajan ohjausharjoitteita suorittaessaan. Lopulta he kuitenkin pienen pohdiskelun jälkeen pyörsivät mielipiteensä, sillä he olivat kertomansa mukaan kokeneet epämukavuusalueelle joutumisen ja siellä toimimisen erittäin kehittävänä. Eräs haastateltava kertoi kiinnostuneensa siitä, miten seikkailukasvatusta voitaisiin hyödyntää myös sisätiloissa ulkona toimimisen rinnalla. Hän ei halunnut varsinaisesti muuttaa mitään Elämispajan sisältöön liittyen, mutta arvioi sisällä toteutettavien seikkailukasvatuksellisten toimintojen, pelien ja leikkien mahdollisesti tuovan lisäarvoa toimintaan. Kahdella haastatelluista nuorista oli heidän kertomansa mukaan poikkeuksellisesti melko suuren osan Elämispajan ajasta, ollut hyvin pieni pajaryhmä. Pienellä ryhmällä he tarkoittivat kolmesta viiteen nuorta sisältävää ryhmää. Perinteisesti Elämispajan ryhmissä on seitsemän tai kahdeksan nuorta. He kokivat, että pienellä ryhmällä toimiminen oli ollut haastavaa eikä erinäisten aktiviteettien ja toimintojen suorittaminen ollut tuntunut yhtä mielekkäältä kuin isomman ryhmän kanssa. He kuitenkin totesivat lopuksi, että tilanne oli parantunut heti, kun ryhmään oli saatu lisää jäseniä. Heidän toiveensa oli siis se, ettei sellaisia tilanteita, joissa ryhmäläiset kokevat ryhmänsä ”liian pieneksi”, pääsisi syntymään. Keskusteluissa nousi esiin myös Elämispajan kesto. Melkein kaikki haastateltavamme kertoivat viihtyneensä Elämispajalla niin hyvin, että olisivat toivoneet pajajakson jatkuvan pidempään. Lopulta he kuitenkin arvelivat, ettei pidempi pajajakso olisi palvelutarkoitustaan yhtä hyvin, ja että Elämispaja oli ollut heille sopivan mittainen juuri sellaisena kuin se oli. Useat haastateltavistamme pohdiskelivat lisäksi myös sitä, että heidän ohjaamana Elämispaja näyttäisi varmasti hyvin erilaiselta verrattuna siihen Elämispajaan, jonka he olivat käyneet läpikuin. Tällä nuoret viittasivat siihen, että vastuuhjaajina he rakentaisivat Elämispajan sisällön luonnollisesti omien vahvuuksiensa, tietojensa ja kiinnostuksenkohteidensa mukaan. Monet kuitenkin lisäsivät, että voisivat ainoastaan toivoa, että osaisivat ohjata ja toteuttaa yhtä antoisan Elämispajan, minkä itse olivat läpikäyneet.

Kaikki haastateltavamme kertoivat pitävänsä Elämyspajan kaltaisia toimintoja erittäin tärkeinä. He perustelivat mielipiteitään sillä, että Elämyspaja tai työpajat yleisesti ovat hyviä paikkoja, joista saa rytmiä arkeen, sisältöä elämään sekä suuntaa tulevaisuudelle ja vinkkejä siihen, mitä tulevaisuuden tavoitteiden saavuttamisen eteen tulisi tehdä. Haastateltavien mielestä Elämyspajan kaltaiset työpajakokonaisuudet ovat hyviä paikkoja itsetutkiskelulle sekä elämän perustaitojen opettelemiselle. Kun kysimme: ”Koetko Elämyspajan kaltaisten toimintojen olemassaolon tärkeäksi?”, eräs nuori kiteytti asian melko vaikuttavalla tavalla:

”Joo. Siis mun mielestä pajatoiminta ylipäättää ja Elämyspaja niinku ne on semmosii, jotka varmasti auttaa ihmisiä eteenpäi.” (Elämyspajalainen, 23 vuotta)

”Miksi?” (Haastattelija)

”Siis just se, et niinku, ku jotkut on ehkä vähä enemmän siin omassa maailmassaan tai niinkun jääny eristyksii esim. kotiisa just sillei, ei oo mitään koulua, ei oo töitä, ei oikein tiedä, mitä tekis elämällä. Nii mun mielestä tää pajatoiminta, se on kuitenkin niin vapauttavaa ja tääl saa olla oma ittesä ja saa ehkä niinkun ideoita tulevaisuuden varalle ja niinku jopa semmoset, jotka ei oo keksiny mitään enne tätä. Koska täällä meiät laitetaan oikeesti miettimään niinkun sitä, et mitä me halutaan tulevaisuudelta ja mitä me voitaa tehdä sen eteen.” (Elämyspajalainen, 23 vuotta)

6 POHDINTA

6.1 Yhteenveto ja kehittämissuhteet

Edellisessä luvussa esittelemämme ja läpikäymämme aineiston puitteissa näyttäisi siltä, että Elämyspaja on vaikuttanut erittäin positiivisesti sen läpikäyneiden haastattelemiemme nuorten elämänlaatuun. Elämyspaja, sen sisältö ja sen hyödyntämät pedagogiset menetelmät ovat vastanneet näin ollen heidän osaltaan työpajatoiminnan tavoitteisiin, joiden mukaan työpajatoiminnan tulee auttaa valmentautujia kiinnittymään yhteiskuntaan joko opiskeluiden tai työelämän kautta. Haastateltavien kertomukset ja kokemukset vahvistivat Elämyspajan toimivuutta ja sen valmennuksen mallia, jota toteutetaan erilaisia elämyspedagogisia keinoja hyödyntäen siten, että

toiminnan keskiössä on kuitenkin turvallisessa ryhmässä yhdessä toimiminen sekä turvallisen ryhmän ryhmäprosessi.

Haastattelemiemme nuorten tarinoista pystyimme löytämään tiettyjä yhdenmukaisuuksia, joiden pohjalta rakensimme lyhyen niin sanotun ”tyypillisen elämispajalaisen” tarinan: ”Tyypillisen elämispajalaisen” tarina saa alkunsa toisen asteen koulutuksen joko lukion tai ammattitutkinnon keskeytymisestä tai päätöksestä. Nuoren tulevaisuuden suunnitelmat eivät ole selkeät, joten jatkokoulutuspaikkaa tai työpaikkaa ei ole tiedossa. Nuori jää toimeettomaksi. Muutama kuukausi kuluu, nuoren vuorokausirytmiksi alkaa olla kenties sekaisin ja arjen asioiden hoitaminen on vaikeaa. Tekemisen ja arkirutiinin puute passivoi entisestään jo passiivista nuorta ja toivottomuus alkaa kalvaa nuoren mieltä. Hänelle tulee tarve tehdä jotain. Nuori kertoo elämänlaadustaan ja tuntemuksistaan lähipiirilleen ja saa kuulla Nuorten Taidetyöpajasta. Vaihtoehtoisesti nuori saattaa ottaa yhteyttä TE-toimistoon, varaa tapaamisajan ja saa tapaamisessa kuulla virkailijalta Nuorten Taidetyöpajasta. Nuori hakeutuu Nuorten Taidetyöpajalle lopulta itsenäisesti, TE-toimiston tai työvoiman palvelukeskuksen ohjaamana. Hän suorittaa ensin jonkin Nuorten Taidetyöpajan tarjoaman kuntouttavan työvalmennuksen pajajakson, jonka aikana hänen elämänlaatunsa alkaa parantua. Voltti-, Virta-, Reili- tai Starttipajalla ollessaan nuori tutustuu Elämispajan toimintaan, kiinnostuu siitä ja hakee Elämispajalle. Elämispajan aikana ohjelmistossa olevat toiminnalliset menetelmät ja ohjaamisharjoitteet vahvistavat nuoren ryhmätyöskentelytaitoja, itseluottamusta sekä itsetuntemusta. Arkirytmiksi on jo korjaantunut tässä vaiheessa ja mielekäs tekeminen aktivoi nuorta siinä määrin, että hänellä on intoa pohdita omaa tulevaisuuttaan. Nuori saakin selkeyttä omiin tulevaisuuden suunnitelmiinsa, innostuu mahdollisesti nuorten ohjaamisesta ja lähtee Elämispajan jälkeen vahvistamaan osaamistaan Taitotiimiin tai vaihtoehtoisesti hakee suoraan opiskelemaan.

Vaikka haastateltavamme olivat olleet enimmäkseen eri aikoihin eri Elämispajaryhmissä, olivat haastateltavilta saamamme vastaukset yleisesti ottaen hyvin positiivisia, jopa yltyöpositiivisia sekä samankaltaisia keskenään. Mielestämme tämä seikka on osoitus Elämispajan ohjaajien ammattitaidosta kohdata erilaisia yksilöitä sekä rakentaa toiminnallisten menetelmien keinoin erilaisista yksilöistä turvallisia ja toimivia ryhmiä. Haastattelussa kysyimme myös nuorten mielipidettä valmentajien työotteesta ja ohjauksesta Elämispajalla. Kaikki kuvailivat ohjaajia rautaisiksi ammattilai-

siksi, asiansa osaaviksi ja kertoivat saaneensa heiltä valmentautumiseen kaiken tarvitsemansa tuen. Nuorilta kuulemiemme tarinoiden ja kokemusten sekä kaiken keräämämme aineiston pohjalta voimme todeta, että Elämispajan sisältöä tai sen hyödyntämiä pedagogisia menetelmiä ei ole syytä muuttaa millään tavalla. Nuorten Taidetyöpajan toimintaa yleisesti tarkastellen näkemyksemme on se, että organisaation käyttöön pian tuleva laadullista tietoa tuottava VAT eli valmennuksen arvioinnin tukijärjestelmä tulee tarpeeseen. Nuorten kokemukset työpajojen merkityksestä ja vaikutuksista heidän elämäänsä ovat mielestämme Nuorten Taidetyöpajan toiminnan kannalta kullanarvoista tietoa. VAT:in kautta saatua laadullista informaatiota Nuorten Taidetyöpaja ja sen työntekijät voisivat hyödyntää työpajojen sisällölliseen kehittämiseen sekä toiminnan kehittämiseen yleisesti, jos sellaiseen kerätyn tiedon perusteella ilmenee tarvetta. Lisäksi kokemusten, merkityksen ja vaikuttavuuden arvioilla pystyttäisiin helposti todentamaan Nuorten Taidetyöpajan olemassaolon merkitystä ja tärkeyttä.

6.2 Tulosten luotettavuus ja yleistettävyyys

Tutkimustulostemme luotettavuutta ja yleistettävyyttä tarkasteltaessa huomio kiinnittyy kahteen seikkaan: pienehköön otantaan eli haastateltavien vähäiseen määrään sekä tulosten homogeenisyyteen eli samankaltaisuuteen. Otantaa ja sen kokoa tarkasteltaessa haluaisimme jälleen muistuttaa, että tutkimuksemme tarkoitus oli Elämispajan läpikäyneiden nuorten omakohtaisten kokemusten, näkemysten ja heidän kokemiensa valmentautumisjaksojen merkityksien ja vaikutusten selvittäminen. Pyrimme siis laadullisen tutkimuksen perinteiden mukaisesti selvittämään ja ymmärtämään jonkin ilmiön pohjimmaisia syitä, tai vaikutuksia, eli tässä tapauksessa Elämispajan vaikutuksia sen läpikäyneiden nuorten elämään. Kuten olemme aiemmin todenneet, laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus pyrkiä rankkoihin yleistyksiin tai todentamaan asioita tilastollisesti, joten tutkimusaineiston tai otannan ei välttämättä tarvitse olla kovin laaja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b; Tuomi & Sarajärvi 2013, 74). Jo niin sanotulla maalaisjärjellä eli ilman asiantuntemusta voidaan todeta, että haastateltaessa seitsemää nuorta 41:n nuoren kokonaisjoukosta ei saaduista tuloksista voida vetää yleistäviä johtopäätöksiä. Vaikka siis saimme haastatteluissamme kuulla hienoja kehitystarinoita, emme voi tutkimuksellamme kuitenkaan

osoittaa, että kaikilla Elämispajan läpikäyneillä nuorilla olisi samanlainen kehityskaa-ri. Olemme siis huomioineet sen, että vaikka toivoisimme Elämispajan jakson anta-
van kaikille nuorille yhtä paljon, eivät kaikkien elämäntilanteet välttämättä anna myö-
ten ammentaa ja ottaa vastaan sekä prosessoida kaikkea Elämispajan tarjoamaa
tukea ja apua. Mielestämme saimme puolistrukturoidun teemahaastattelumme avulla
kuitenkin kasaan hyvän ja lopulta melko laajan aineiston, joka antoi vastauksia tutki-
muskysymyksiimme.

Tulosten samankaltaisuus herättää oman epäilyksensä niiden luotettavuudesta. Tut-
kimusprosessin aikana pohdimme, että tulosten samankaltaisuus voi mahdollisesti
juontaa juurensa tapaan, jolla satunnaisotanta suoritettiin sekä sitä kautta haastatel-
taviksi valikoituneiden nuorten aktiivisuuteen, hyvään henkiseen tilaan sekä heidän
positiivisiin muistoihinsa Elämispajalta. Satunnaisotantaa puhelimitse suorittaes-
samme olimme siis yhteydessä useampaan kuin seitsemään lopulta valikoitunees-
seen nuoreen, mutta muutama nuori kieltäytyi osallistumasta tutkimukseen. Syitä
haastattelusta kieltäytymisien taustalla saattoi olla monia. Pohdimme, että kieltäyty-
neet nuoret saattoivat kokea ehdottamamme haastattelutilanteen jo kuullessaan siitä
niin ahdistavaksi, että kieltäytyivät siitä välttääkseen kiusalliseen tilanteeseen joutu-
misensa. Muita syitä saattoivat olla esimerkiksi kiinnostuksen tai ajan puute, arkuus
tai jopa huonot muistot Elämispajan jaksolta. Olivatpa syyt kieltäytymisien taustalla
sitten mitä hyvänsä, on hyvä muistaa, että haastattelusta kieltäytyneillä nuorilla olisi
voinut olla hyvinkin erilainen tarina kerrottavanaan kokemistaan Elämispajan vaiku-
tuksista. Tutkimusprosessin aikana pohdimme myös sitä, olivatko haastattelemiem-
me nuorten tarinat täysin todenmukaisia vai halusivatko he kenties antaa itsestään
hyvän vaikutelman ja Nuorten Taidetyöpajalle positiivista palautetta kertomalla
enimmäkseen positiivisia asioita ja muistoja Elämispajasta. Jätimme tämän seikan
kuitenkin hyvin pienelle huomiolle, sillä emme uskoneet sen vaikuttaneen merkittä-
västi saamiimme tuloksiin. Vaikka positiivisia tuloksia ja vastauksia oli mukava analy-
soida, tutkia ja käydä läpi jäivät tutkimustulokset yksipuolisuuden takia hieman epä-
mielenkiintoisiksi. Yksikin ”toisenlainen” tarina aineistossa olisi voinut tuoda erilaista,
mielenkiintoisempaa näkökulmaa tutkimukseemme.

7 TUTKIMUSPROSESSIN ARVIOINTI

Kuten olemme todenneet, idea tälle opinnäytetyölle syntyi vuosien 2015 ja 2016 vaihteessa. Esityö tutkimusta varten käynnistyi heti vuoden 2016 alussa mutta todellisen tutkimusprosessin pääsimme aloittamaan tehokkaasti vasta maaliskuun toisella viikolla. Parin kuukauden viivästys tutkimusprosessimme aloittamiselle aiheutui henkilökohtaisten elämiemme tekijöistä. Aikataulujen yhteen sovittaminen oli toisinaan hankalaa ja välillä jopa mahdotonta. Tutkimuksemme idea lähti lopulta kuitenkin rakentumaan oikeaksi tutkimukseksi pala palalta. Tutkimusprosessin eri vaiheista molemmille erityisenä mieleen nousee aineiston keruun vaihe eli suorittamamme haastattelut. Entisten elämispajalaisten haastattelemisen oli tutkimusprosessimme ehdottomasti parasta antia. Oli hienoa kuulla nuorten kokemuksia ja ajatuksia. Me jopa yllätyimme hieman siitä, miten avoimesti he uskalsivat kertoa meille elämästään ja tunnoistaan. Koimme myös hyvin vahvasti sen, miten tärkeää nuorille oli tulla kuuluksi. Lähes kaikki haastateltavat jäivät vielä virallisen haastatteluosuuden jälkeen keskustelemaan kanssamme haastattelussa esiin nousseista aiheista. Haastatteluin keräämämme aineisto oli lopulta melko laaja sekä syväluotaava suhteutettuna haastateltavien määrään. Lisäksi aineisto oli mielestämme laadukasta. Kun huomioimme, että kummallakaan meistä ei ollut suorittamiamme testihaastatteluita lukuun ottamatta juuri yhtään aiempaa kokemusta haastatteluiden toteuttamisesta, emme voi olla lopputuloksesta muuta kuin tyytyväisiä.

Aineiston keruun ja sen purkamisen jälkeen iski molempiin tutkimuksellinen lukko. Aineistoa oli paljon, se oli yksipuoleisesti positiivista sekä pikkutarkkaa ja meille tuli tunne, että siitä ei saa mitään irti. Tässä vaiheessa opinnäytetyöprosessi alkoi tuntua melko raskaalta ja energiaa vievältä. Yhteinen aineiston pyörittely ja analysointi sekä tuloksista keskustelu auttoi kuitenkin viemään tutkimusprosessia pikkuhiljaa eteenpäin. Vertaistuki nousi siis arvoon arvaamattomaan. Oli helpottavaa huomata että, täydensimme omilla vahvuuksillamme toinen toisiamme.

Lopulta kamppailu homogeenisen aineiston kanssa, johti kiireisen aikataulun ryödyttämänä lyhyehköihin vaikkakin positiivisiin johtopäätöksiin sekä tiiviiseen yhteenveetoon. Kehitysideat jäivät ikävästi melko laihoiksi. Meille jäi olo, että tutkimus jäi nyt

niin sanotusti hieman lapsenkenkiin. Olisimme toivoneet pystyvämme selvittämään ja selventämään tuloksia paremmin ja perinpohjaisemmin. Toki se olisi ehkä tarkoittanut sitä, että sitten olisimme tarvinneet laajemman ja monipuolisemman aineiston sekä tietenkin lisää aikaa. Nyt lopputuloksena kuitenkin syntyi Elämispajan vahvuutta ja toimivuutta todentava tutkimus, jonka tuottamasta tiedosta toivomme olevan hyötyä myös kokko Nuorten Taidetyöpajalle organisaationa.

Tutkimusprosessi oli luonnollisesti monella tapaa opettavainen, sillä emme olleet aiemmin vastaavan laajuista tutkimusta tehneet. Yhdessä työskentelyn koimme tutkimusprosessin eteenpäin viemisen kannalta helpottavaksi tekijäksi. Olemme tutustuneet jo Humanistisen ammattikorkeakoulun pääsykokeissa Korpilahdella, jolloin parihaastatteluosuudessa päädyimme pariksi ja keskustelemaan Nuorten Taidetyöpajasta. Kun nyt opintojen loppuvaiheessa teimme samasta aiheesta vielä yhteisen opinnäytetyönkin, tuntuu kuin ympyrä sulkeutuisi.

LÄHTEET

- Aalto, Mikko 2000. Ryppäästä ryhmäksi. Ryttylä: My Generation Oy
- Finlex 2006. Lainsäädäntö. Ajantasainen lainsäädäntö. Vuosi 2006. 27.1.2006/72. Nuorisolaki. Viitattu 29.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: University Press
- Hämäläinen, Tuija & Palo, Susanna 2014. Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla. Viitattu 18.2.2016. <http://docplayer.fi/933385-Tyopajapedagogiikka-valmennuksen-pedagogisia.html>
- Jyväskylän kaupunki 2016. Työllisyyspalvelut. Työvoiman palvelukeskus. Viitattu: 8.4.2016. http://www.jyvaskyla.fi/tyollisyyspalvelut/tyovoiman_palvelukeskus
- Karjalainen, Jouko 2012. Syrjäytymisestä selviytymiseen Suomessa. Mitä syrjäytymisen on? Kirjoitus Syrjäytymisestä selviytymiseen Suomessa -tutkimuksen verkkosivuilta. Viitattu 18.2.2016. <http://blogs.helsinki.fi/selviytyminen-suomessa-tutkimus/2012/12/22/mita-syrjaytyminen-on/>
- Kautto, Tuija & Lehtipää, Kirsi 2014. Mikä ihmeen taidetyöpaja? Jyväskylä: Voimalaitos – Nuorten Taitopajat -hanke.
- Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry 2016. Hankkeet. PAR -järjestelmät. Viitattu: 5.4.2016. <http://kyt.fi/index.php/par-jarjestelmat>
- Kiiski, Eero 1998. Seikkailua elämysten maailmassa. Teoksessa Timo Lehtonen Toim. Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 109-114
- Koppa Jyväskylän yliopisto 2015a. Menetelmäpolkuja humanisteille. Tutkimusstrategiat. Laadullinen tutkimus. Viitattu 30.3.2016. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Koppa Jyväskylän yliopisto 2015b. Menetelmäpolkuja humanisteille. Tutkimusstrategiat. Määrällinen tutkimus. Viitattu 30.3.2016. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Kumppaniksi ry 2016. Valmennuksen arvioinnin tukijärjestelmä. Viitattu: 6.4.2016. <http://www.kumppaniksi.fi/?p=5>
- Lehtonen, Timo 1998. Kunnioittava kohtaaminen elämyspedagogisessa työssä. Teoksessa Timo Lehtonen Toim. Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 97–107
- Maunonen, Tanja & Nieminen, Jorma 2016. Keskustelu Nuorten Taidetyöpajan hallussa olevista tiedoista koskien työpajojen tuloksia ja vaikuttavuutta 19.2.2016. Jyväskylä: Nuorten Taidetyöpaja.
- Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 13–29

- Mielenterveysseura 2016. Yhdessä kasvu ja kehittyminen. Viitattu 20.4.2016.
<http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/yhdess%C3%A4-kasvu-ja-kehittyminen>
- Niemistö, Raimo 2000. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Helsinki: Palmenia-kustannus
- Nuorten Taidetyöpaja 2016a. Etsivä työ. Viitattu: 11.4.2016.
http://www3.jkl.fi/blogit/taidetyopaja/?page_id=73
- Nuorten Taidetyöpaja 2016b. Pajat. Elämispaja. Viitattu: 8.4.2016.
http://www3.jkl.fi/blogit/taidetyopaja/?page_id=778
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätös. Nuorten työpajatoiminnan yleiset perusteet ja suositukset. Viitattu 21.4.2016.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahitus/tyoepajat/Liitteet/tyopajasuosituks.pdf
- Outward Bound Finland ry 2016. Elämyspedagogikka. Viitattu: 29.3.2016.
<http://www.outwardbound.fi/outward-bound/elamyspedagogiikka>
- Pietikäinen, Reetta 2013. Puheenvuoro. Nuorten sosiaalisen vahvistamisen kehittämisestä. Koordinaatti.fi. Viitattu: 3.4.2016.
<http://www.koordinaatti.fi/fi/puheenvuoro/701/nuorten-sosiaalisen-vahvistamisen-kehitt%C3%A4mist%C3%A4.html>
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 30.3.2016
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 30.3.2016
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006c. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 30.3.2016
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006d. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 30.3.2016
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006e. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 30.3.2016
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Salo, Sampo 2016. Keskustelua Elämispajasta 7.4.2016. Jyväskylä: Könkkölä
- Salo, Sampo 2015. Keskusteluita Elämispajan vaikutuksista marraskuussa ja joulukuussa 2015. Jyväskylä: Nuorten Taidetyöpaja.

- Telemäki, Matti 1998. Kurt Hanh ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Timo Lehtonen Toim. Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy 11-24
- THL 2014. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Hyvinvointipolitiikka. Elinolot ja hyvinvointi. Syrjäytyminen ja osallisuus. Nuorten syrjäytyminen. Syrjäytyminen ja syrjäytymisen riskitekijät. Viitattu 18.2.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointipolitiikka/elinolot-ja-hyvinvointi/syrjaytyminen-ja-osallisuus/nuorten-syrjaytyminen/syrjaytyminen-ja-syrjaytyamisen-riskitekijat>
- THL 2015. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Hyvinvointipolitiikka. Elinolot ja hyvinvointi. Syrjäytyminen ja osallisuus. Nuorten syrjäytyminen. Viitattu 18.2.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointipolitiikka/elinolot-ja-hyvinvointi/syrjaytyminen-ja-osallisuus/nuorten-syrjaytyminen>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. 11. uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Valtakunnallinen työpajayhdistys 2016. Työpajatoiminta Suomessa. Viitattu 18.2.2016. <http://www.tpy.fi/tyopajatoiminta-suomessa/>
- Westman, Maija-Liisa 2007. Ensi-illan ihme Nuorten Taidetyöpaja 2001-2007. Jyväskylä: Jyväskylän Kaupunki

LIITTEET

Liite 1.

HAASTATTELURUNKO

PERUSTIEDOT

- Ikä + sukupuoli
- Kuka olet ja mistä tulet?
- Milloin olit Elämispajalla?

KERRO OMIN SANOIN

- Mikä on Elämispaja?
- Miten sinusta tuli elämispajalainen?

AIKA ENNEN ELÄMISPAJA-JAKSOA

- Millainen tilanteesi oli / mitä teit ennen Elämispaja-jaksoa?
- Oliko sinulla jonkin alan koulutusta tai työkokemusta ennen Elämispajalle hakeutumista?
- Millaisena koit elämäsi / elämänlaatusi / arkesi?
- Miksi / Miten hakeuduit Elämispajalle?
- Mitä odotuksia sinulla oli Elämispaja-jaksoon liittyen? Mitä tiesit Elämispajasta etukäteen?
- Kuinka toivoit Elämispajan mahdollisesti vaikuttavan elämääsi / itseesi?
- Millaisia tavoitteita asetit pajajaksollesi?

ELÄMISPAJALLA OLOAIKA

- Miltä Elämispajalle meno ja siellä olo tuntui?
- Millaisia vaikutuksia / muutoksia Elämispajalla ololla oli sinuun / elämääsi? (tunteet, elämänlaatu, arki, päivärytmi jne.)
- Mikä motivoi sinua käymään Elämispajalla?
- Millainen pajaryhmäsi oli?
- Miten kommentoisit ohjausta Elämispajalla?
- Olitko 2kk vai 4kk Elämispajalla? Oliko pajajakson kesto mielestäsi sopiva?
- Oliko jokin sinulle erityisen haastavaa?
- Mistä pidit eniten? Mistä vähiten?

ELÄMYSPAJAN JÄLKEINEN AIKA

- Millaiset tuntemukset sinulla nyt on käymästäsi Elämispaja-jaksosta?
- Mitä Elämispaja antoi sinulle? (tietoja, taitoja...) Oivalsitko jotain uutta?
- Merkittävin muutos, jonka mahdollisesti huomasit itsessäsi / ajattelussasi / elämässäsi yleisesti?
- Kuinka Elämispaja vaikutti elämääsi / sinuun itseesi?
- Mitä teit Elämispajan loputtua?
- Auttoiko Elämispajalla olo sinua mahdollisesti tulevaisuuden suunnittelussa?
- Mitä pidit Elämispajan toiminnallisesta sisällöstä ja seikkailukasvatuksesta perustasta?
- Täytyivätkö odotuksesi ja / tai pajajaksolle asettamasi tavoitteet?

KEHITTÄMISIDEAT & VAPAA SANA

- Jos olisit Elämispajan ohjaaja, mitä tekisit samoin tai mahdollisesti toisin?
- Koetko Elämispajan kaltaisten toimintojen olemassaolon tärkeäksi? Miksi?
- Vapaa sana?